

VIHDIN KUNTA

Maisemaselvitys Otalammen alueelta

Ger Riikka

21.12.2015

Sisällysluettelo

1	Yleistä	3
2	Maisema	3
2.1	Käytetyt menetelmät	3
2.2	Alueen yleiskuvaus	3
3	Maisemarakenne.....	4
3.1	Suurmaisema: sijainti ja suhde ympäristöön	4
3.2	Kallioperä	5
3.3	Maaperä	6
3.4	Topografia	6
3.5	Vesimaisema.....	7
3.6	Pienilmasto	16
3.7	Kasvillisuus.....	16
4	Maisemahistoria.....	17
5	Maisemakuva – maiseman nykytila	27
6	Maankäytölliset suositukset maisemasuunnittelun näkökulmasta	31
6.1	Rakentamiseen parhaiten soveltuvat alueet	31
6.2	Virkistyskäyttöön soveltuvat alueet	31

Raportin valokuvat: ellei toisin mainita Mari Antere ja Riikka Ger FCG 2015.
Kansikuva: viistoilmakuva Otalammen ympäristöstä, Vihdin kunta.

Ger Riikka

21.12.2015

Liitekartat:

- LIITE 1 Topografia
- LIITE 2 Vesimaisema
- LIITE 3 Rantatyypit
- LIITE 4 Turvealueet
- LIITE 5 Pienilmasto
- LIITE 6 Kasvillisuustyypit
- LIITE 7 Puuston latvuspeittävyys
- LIITE 8 Maisemarakenne
- LIITE 9 Maisemakuva (suurikokoinen kartta, takakannen taskussa)
- LIITE 10 Tiemaisema
- LIITE 11 Maankäytölliset suositukset maisemasuunnittelun näkökulmasta (analyysikartta)

21.12.2015

Maisemaselvitys Otalammen alueelta

1 Yleistä

Otalammen maisemaselvitys on laadittu Vihdin kunnan toimeksiannosta FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:n Helsingin toimistossa. Työtä on ohjannut kaavasuunnittelija Tarja Johansson Vihdin kunnasta. FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:ssä maisemaselvityksestä on vastannut maisema-arkkitehti MARK Riikka Ger. Työhön ovat osallistuneet maisema-arkkitehti MARK Mari Antere, DI Pekka Raukola, maisema-arkkitehti yo Mika Rieki ja maisemainsinööri, GIS-asiantuntuja Jan Tvrdy.

2 Maisema

2.1 Käytetyt menetelmät

Maisemaselvitys perustuu kartta- ja ilmakuvatarkasteluihin sekä 20.8.2015 tehtyyn maastoinventointiin. Tietoja on koottu Suomen ympäristökeskuksen Oiva-paikkatietopalvelusta, Maanmittauslaitoksen Paikkatietoikkunasta, Maanmittauslaitoksen avoimien aineistojen tiedostopalvelusta ja Luonnonvarakeskuksen avoimien aineistojen tiedostopalvelusta. Kirjallisista lähteistä mainittakoon erityisesti Forsius-Nummelan "Vihdin maisemahistoriallinen selvitys" sekä Uudenmaan liiton julkaisut: "Missä maat on mainiommat" ja "Tien päällä – Uudenmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat tiet ja reitit". Lähdeluettelo löytyy raportin lopusta.

2.2 Alueen yleiskuvaus

Otalampi on yksi Vihdin kunnan neljästä taajamasta. Se sijaitsee Vihdin kunnan itälaidalla Vanhan Porintien varrella. Hanko-Hyvinkää-rautatie halkoo taajamaa pohjois-eteläsuunnassa. Otalammen taajama on perinteinen, alkujaan rautatieaseman ympärille kehittynyt kylä, jonne on viime vuosien aikana rakennettu verrattain paljon uutta pientaloasutusta ja muun muassa uusi koulukeskus. Syksyllä 2015 valmistui uusi päivittäistavarakauppa. Uusien kaavahankkeiden myötä taajama tulee kehittymään edelleen.

Kuva 1. Uusi koulukeskus.

Kuva 2. Perinteinen avomaisema Tuohilammen-tien varrella.

21.12.2015

3 Maisemarakenne

3.1 Suurmaisema: sijainti ja suhde ympäristöön

Suurmaisemarakenne

Uusimaa voidaan jakaa maiseman suurmuotojen ja aluerakenteen kehityksen pohjalta viiteen erityyppiseen seutuun: Läntiseen Uusimaahan, Länsi-Uusimaahan, Keski-Uusimaahan, Pääkaupunkiseutuun ja Itä-Uusimaahan. Länsi-Uusimaa, johon Vihti lukeutuu, sijoittuu sisämaahan Salpausselkien välimaastoon ja osin niiden luoteispuolelle. Länsi-Uusimaa puolestaan jakautuu Salpausselän ja rautatien teollistuneeseen vyöhykkeeseen sekä järvisuudun pienipiirteisiin viljelymaisemiin. Otalammen alue sijoittuu näiden vyöhykkeiden välimaastoon. Se ei enää varsinaisesti lukeudu osaksi järvisuutua mutta ei ole erityisen teollistunutta vyöhykettä, vaikka sen poikki kulkeekin 1873 valmistunut rautatie, ja alue sijoittuu osin ensimmäiselle Salpausselälle. Vihdin maisemahistoriallisesta selvityksestä käy ilmi, että Otalammen aseman läheisyyteen on ollut keskittyneenä käsityöläisiä, pienteollisuutta ja kauppaa.

Länsi-Uusimaan etelä- ja kaakkoisosan kautta kulkeva ensimmäinen Salpausselkä on lounaasta koilliseen suuntautunut reunamuodostuma, joka nousee merestä Hankoniemellä sora-, hiekka- ja särkkämuodostumana. Se jatkuu Hyvinkään kautta Itä-Suomeen vaihdellen korkeista, selkeäreunaisista harjuselännteistä laajoihin hiekkakankaisiin. Harjumuoto on parhaiten havaittavissa Lohjalla, jossa se salpaa Lohjanjärven ja Hiidenveden vesistöt omaksi alueekseen (Lohjanharju) ja muodostaa vesistöjen kanssa maiseman solmukohtan. Ensimmäinen Salpausselkä on myös Uudenmaan tärkein vedenjakaja ja sen alle sijoittuvat maakunnan merkittävimmät pohjavesivarat. Ensimmäistä Salpausselkää seurailee etenkin Lohjanharjun kohdalla nauhamainen liikenneväylien ja asutuksen vyöhyke. Tielinjaukset ovat paikoin hyvinkin vanhoja, sillä uusi tiestö on rakennettu vanhan päälle. Harjua pitkin on muun muassa kulkenut keskiaikainen tie. Lohjan järvi- ja selännesuutuun kuuluu Salpausselkien patoamia suuria, sokkeloisia järviä: Lohjanjärvi ja Hiidenvesi sekä Nummenjoen-Pusulanjoen ja Karjaanjoen vesireitit. Alueelle tyypillisiä ovat pienipiirteiset ja vaihtelevat maastonmuodot, kalkkipitoinen maaperä ja lehtokasvillisuus. (Uudenmaan liitto 2012)

Vihdin kunnan länsiosat lukeutuvat Hiidenveden myötä osaksi järvisuutua. Viljelymaita sekä pienempiä vesistöjä on sijoittunut eri puolille kuntaa. Viljelymaita on jokien ja osin järvienkin rannoilla mutta myös muualla laaksopainanteissa. Otalammen alue sijoittuu melko suurelta osin Salpausselälle. Vain sen kaakkoisosat, pääasiassa Härkälänjoenlaakso, jäävät alueen ulkopuolelle.

Kuva 3. Suurmaisemarakenne.

Kuva 4. Näkymä Otalammelle.

21.12.2015

Liittyminen seudulliseen kulttuurimaisemaan

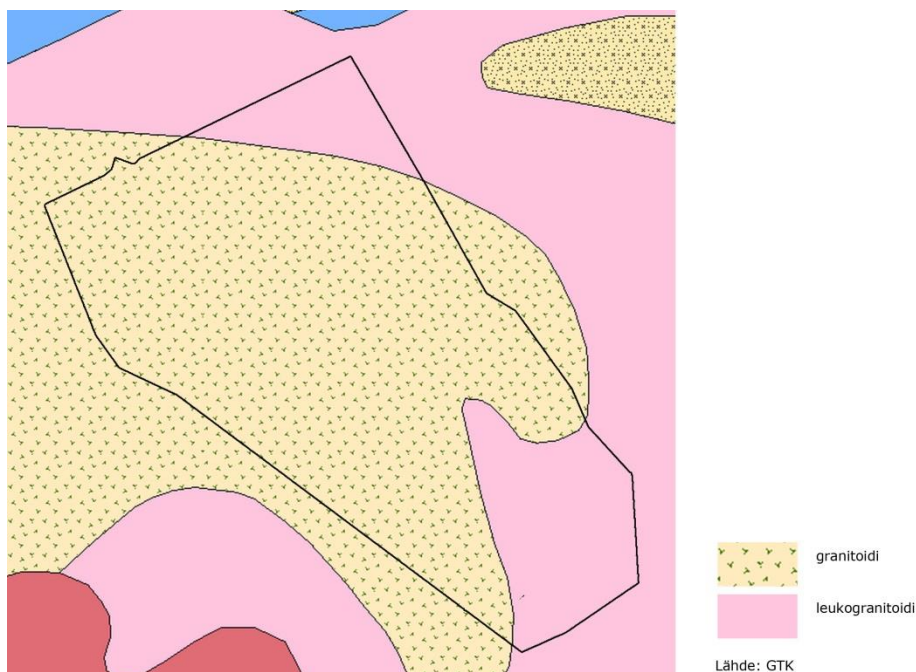
Otalammen alueelle sijoittuu ainoastaan yksi valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö: Otalammen asemanseutu. Suunnittelualueen pohjoispuolelle sijoittuu laajahko maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö: Selin maisema. Useita kilometrejä suunnittelualueesta lounaaseen sijoittuu Enäjärven maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö. Näitä kolmea kohdetta yhdistää toisiinsa alueiden halki kulkeva Hanko–Hyvinkää-rautatie sekä ensimmäinen Salpausselkä, jolle ne sijoittuvat. Edellä mainitut suunnittelualueen ulkopuoliset kohteet poikkeavat Otalammen aseman ympäristöstä sillä, että ne ovat varsin laajoja avotiloja: viljelymaisemia. Otalammen selvitysalueeseen lukeutuvat viljelymaisemat ja avotilat ovat melko vaatimattoman kokoisia Selin ja Enäjärven viljelymaisemiin verrattuina.

Länsi-Uudellamaan kulttuurimaiseman ominaispiirteistä on poimittu sellaisia, jotka jollakin tapaa pätevät myös Otalammen alueeseen:

- **Vanhinta asumisen aluetta:** Paikoin Länsi-Uudellamaalla 1100-luvulta nykyaikaan periytyvää asutusta. Edullinen sijainti kulkureittien solmussa; Suuret järvet, Salpausselät
- **Kartanot:** muutamia ennen 1560-lukua, pääosin sen jälkeisiä, kuten myös Otalammen alueella tai lähiympäristössä
- **Maaseudun asutus:** perinteisesti paljon pieniä 1-2 talon kyliä
- **Viljely:** samat pellot viljelyksessä jo vuosisatojen ajan
- **Jälleenrakennuskauden asuntoalueita ja asutustiloja**
- **Rautatie asemanseutuineen:** Hanko-Hyvinkää (1873)

3.2 Kallioperä

Tarkastelualueen kallioperä kuuluu granitoidi-alueeseen. Granitoidit ovat happamia, pääasiassa maasälvistä ja kvartsista koostuvia kivilajeja. Granitoidit ovat noin 2700 miljoonaa vuotta vanhoja. Pääkivilaji on charnoende. Pohjoiskulmassa ja kaakkoisosassa on myös leukogranitoidia.

Kuva 5. Suunnittelualueen kallioperä.

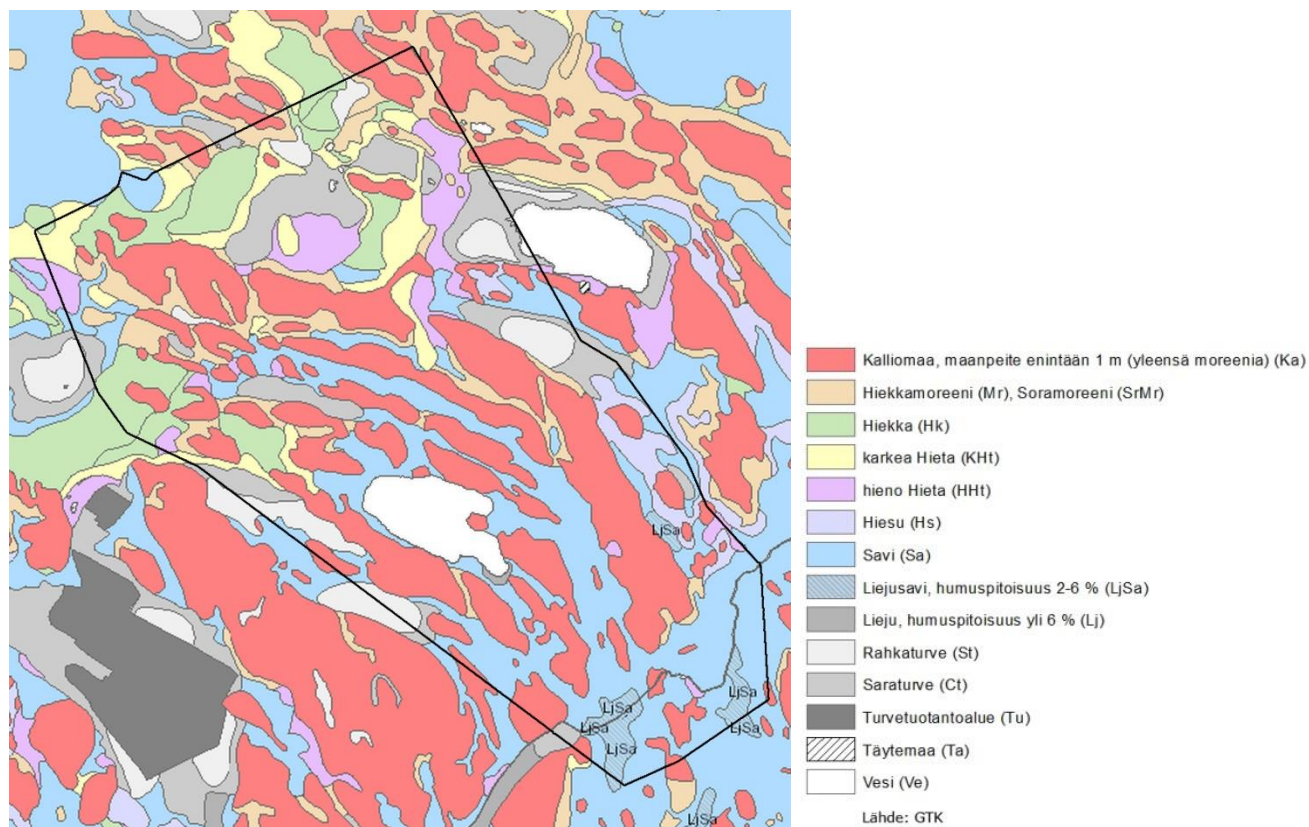
21.12.2015

3.3 Maaperä

Tarkastelualueen maaperää luonnehtivat selännealueilla ja kumpareilla kallio- ja moreenimaat ja laaksoissa pääsääntöisesti savikot. Selännealueilla kalliomaita on huomattavasti enemmän kuin moreenimaita. Kalliomailla maanpeitteen paksuus on enintään yksi metri. Kalliomaiden maanpeite koostuu useimmiten moreenista. Tuohilammen eteläpuolisessa viljelylaaksossa esiintyy saven ohella saraturvetta, rahkaturvetta ja hiesua. Härkälän lounaisosassa savi muuttuu liejusaveksi. Tuohilammen ympäristössä on pääasiassa saraturvetta. Myös Kukkoinharjun pohjoispuolisessa laaksossa on enemmän saraturvetta kuin savea. Tuliskallion pohjoispuolisessa laaksossa on pääasiassa saraturvetta ja hienoa hietaa. Kukkoinharjulla on hiekkaesiintymiä, kuten myös Tuliskallion pohjoispuolisen laakson itä- ja länsipuolella.

Alavat savikot ja turvealueet eivät ole rakentamisen kannalta suositeltavia alueita. Epäedullisen pienilmaston lisäksi rakentaminen tulee kalliiksi kantavankerroksen ollessa syvällä esimerkiksi paksun savivaipan alla. Selänteiden reuna-alueilla savikerros on tavallisesti ohuempi.

Valuma-alueiden näkökulmasta maaperäasioita on lyhyesti käsitelty kohdassa 3.5 Vesimaisema.

Kuva 6. Suunnittelualueen maaperä.

3.4 Topografia

Tarkastelualue on maastonmuodoiltaan melko pienipiirteistä ja vaihtelevaa. Laaksoalueilla maasto viettää loivahkosti ja paikoin jyrkemmin, kuten Härkälässä, alueen kautta kulkevaa jokea tai ojaa kohti. Korkein selännevyöhyke sijoittuu luode-

21.12.2015

kaakko -suuntaisena suunnittelualueen keskivaiheille. Sen korkeimmat kohdat yltyvät 110-120 metriä meren pinnan yläpuolelle. Alueen topografia on alavimmillaan alueen kaakkoisosassa Härkälänjoen uoman tuntumassa. Maan pinta on siellä noin 45 metriä meren pinnan yläpuolella. Tuohilammen ympäristössä on myös melko alavaa. Tuohilammen korkeusasema on 62,5 metriä (mpy). Suhteelliset korkeuserot ovat suunnittelualueella monin paikoin suuret. Esimerkiksi Otalammen ja Tuohilammen välisen selänteen laelta peltolaakson pohjalle on korkeusero noin 50 metriä.

Selänteet ovat tarkastelualueella monin paikoin jyrkkärinteisiä. Jyrkänteiksi on luokiteltu rinteet, joiden kaltevuus on yli 25 % eli yli 1:4. Selänteiden pohjoisrinteet ovat lähes kauttaaltaan jyrkkiä. Jyrkkyys on silmiin pistävää Otalammen eteläpuolisen selänteen pohjoisrinteillä sekä Otalammen ja Tuohilammen välisen laajan luode-kaakko -suuntaisen selännevyöhykkeen pohjoisrinteillä. Jyrkkiä etelä/lounaisrinteitä löytyy Otalammen pohjoispuolelta Lammelanrannalta, Uutelenläänistä Otalammenraitin ja Puistotien pohjoispuolelta, selvitysalueen pohjoiskulmasta sekä Vanhan Porintien varrelta Otalammen eteläpuolelta. Loivempaa rinnemaastoa löytyy lähinnä selvitysalueen kaakkoisosasta Vakkamäntien varresta, Otalammentien varteen sijoittuvien avotilojen koillispuolelta (Härkälän ja Aputien välillä), Kirksillan peltujen ympäriltä ja Tuliskallion länsipuolisen selännejakson etelärinteiltä.

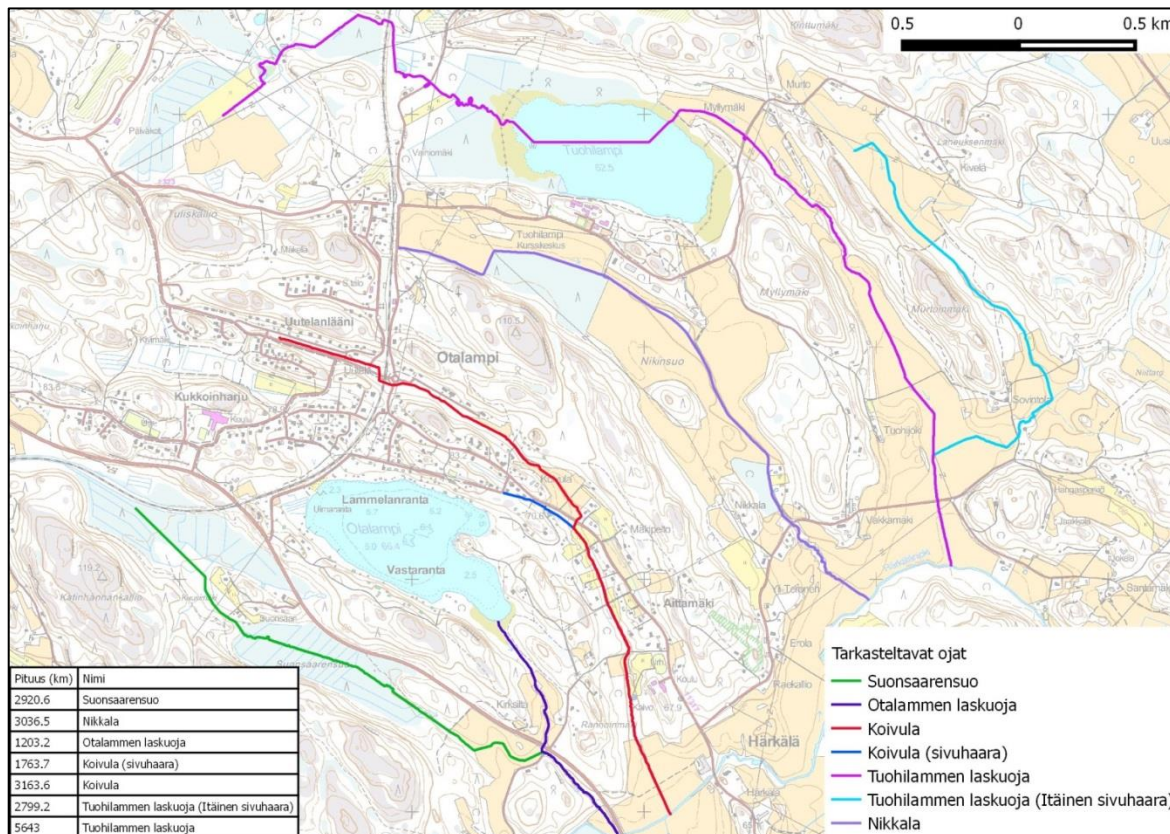
3.5 Vesimaisema

Valuma-alue selvitys ja tulvariskitarkastelu

Suunnittelualue sijaitsee Härkälänjoen valuma-alueen latvaosassa, joten suunnittelualueelle ei johdu pintavaluntaa ja hulevesiä laajalta alueelta. Lisäksi suunnittelualue on pääosin rakentamaton metsää ja peltoa, jonka vedenläpäisevyys on lähtökohtaisesti kohtalaisen suuri. Suunnittelualueella sijaitsevilla avo-ojilla ja hulevesiviemäreillä ei näin ollen todennäköisesti virtaa huomattavan suuria virtaamia, jotka aiheuttaisivat merkittäviä tulvaongelmakohtia.

Pintavesitulvariskikohteiden selvittäminen on tässä työssä tehty alustavana tarkasteluna. Nykyisten pintavaluntareittien välityskapasiteettia on karkealla tasolla arvioitu ojien pituuskaltevuuden perusteella. Ojilla ilmeneviä virtaamia on puolestaan arvioitu valuma-alueiden maankäytön avulla. Arvioinnissa on käytetty ortoilmakuvia, joiden avulla kunkin valuma-alueen hydrologisia ominaisuuksia on silmämääräisesti arvioitu. Tarkastelun tavoitteena on ollut selvittää alustavalla tarkkuudella nykyisten valuntareittien niin sanotut pullonkaulat, eli kohdat, joissa pintavalunnan virtausnopeus hidastuu aiheuttaen mahdollisesti padotusta valuntareittien yläjuoksulla. Alustavan pintavesitulvariskitarkastelun perusteella on annettu toimenpidesuositukset mahdollisista lisätarkasteluista. Työn lähtöaineistona on käytetty MML:n avointa paikkatietoa (ortoilmakuvat, 2mx2m korkeusmalli, peruskartta) ja tilaajan toimittamaa verkostokarttaa. **Kuvassa 7** on havainnollistettu tarkasteltuja ojia.

21.12.2015

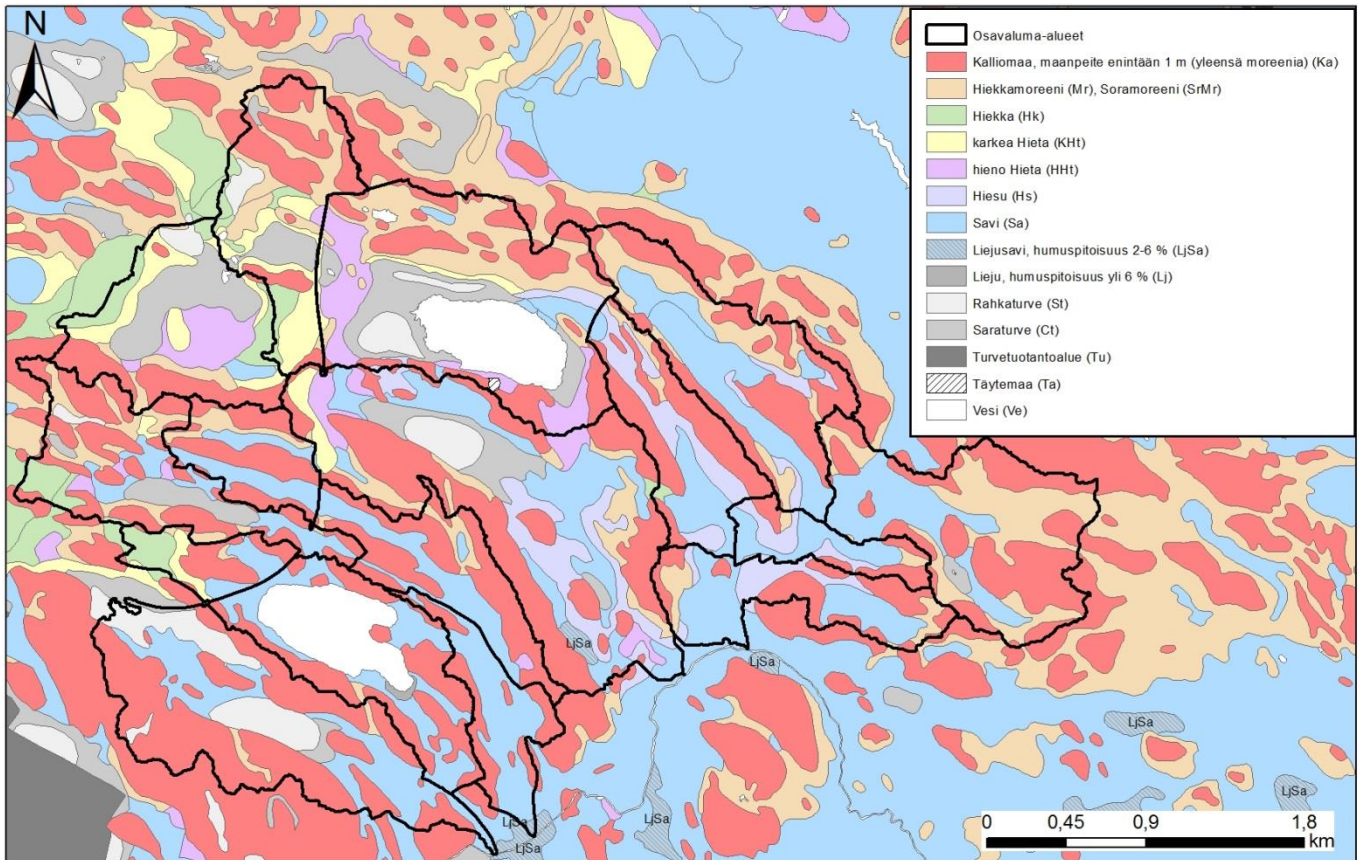

Kuva 7. Tulvariskitarkastelussa mukana olleet avo-ojat. Kaikkien avo-ojien tarkastelu päättyy Hirvijoehen kohdalla. Osassa tarkasteluja on tietty oja-osuus esitetty kahteen kertaan, kun on tarkasteltu ojan sivuhaaran pituuskaltevuutta. Esimerkiksi Tuohilammen laskuojan ja Tuohilammen laskuojan itäisen sivuhaaraan tarkastelu on ulotettu molemmissa tapauksissa Hirvijoehen asti.

Valuma-alueiden maaperä

Valuma-alueiden maaperä on merkittävältä osin kalliota ja savea, joten valunnan ja hulevesien imeytymistä ei isossa mittakaavassa todennäköisesti ilmene. **Kuvassa 8** on havainnollistettu suunnittelualan yleispiirteistä maaperää. Tarkastelualan maaperäasioita on tarkemmin käsitelty kohdassa 3.3 Maaperä.

21.12.2015

Kuva 8. Suunnittelualueen yleispiirteinen maaperä.

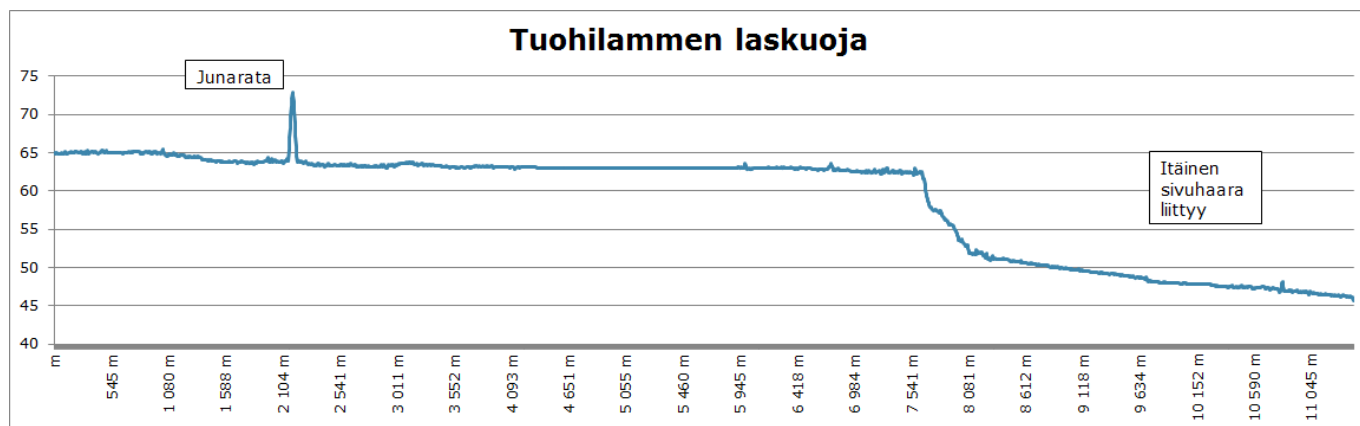
Tuohilammen laskuoja ja laskuojan sivuhaara

Tuohilammen valuma-alue on pääosin rakentamatonta metsää ja peltoa. Avo-ojien huippuvirtaamat esiintyvät todennäköisesti keväällä lumien sulamisen aikaan tai pitkään jatkuvien sateiden yhteydessä.

Tuohilampeen laskeva avo-oja ja Tuohilammen laskuojat ovat Myllymäelle saakka hyvin loivassa (noin 0,5 ‰) pituuskaltevuudessa. Tuohilammen virtausta tasaavan vaikutuksen ansiosta ojassa ei todennäköisesti kuitenkaan ilmene merkittäviä tulvaongelmia.

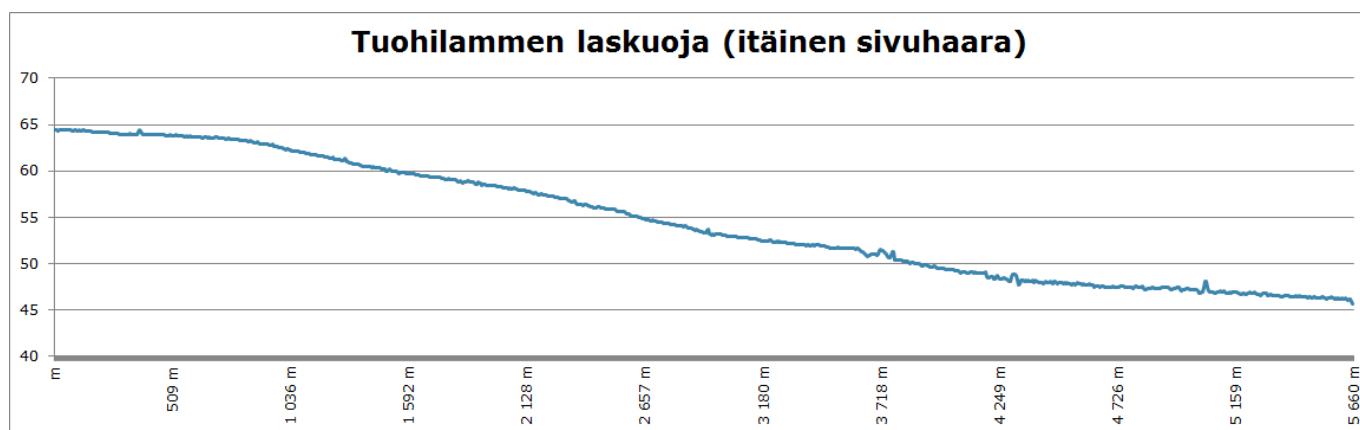
Pituuskaltevuudeltaan jyrkemmän osuuden jälkeen (ojan paalulla noin 4000 m) ojan virtausnopeus hidastuu todennäköisesti merkittävästi aiheuttaen mahdollisesti veden padottumista. Keväisten sulamisvesien aikaan kyseisessä kohdassa vesiä mahdollisesti hieman tulvii leviten lähiympäristön peltoalueilla. Ojan pituuskaltevuus jatkuu paalun 4000 m jälkeen kohtalaisena (noin 3 ‰), joten ojan välityskyky on valuma-alueen kokoon ja hydrologisiin ominaisuuksiin nähden todennäköisesti hyvä. **Kuvassa 9** on havainnollistettu Tuohilammen laskuojan pituuskaltevuutta.

21.12.2015

Kuva 9.

Tuohilammen laskuojaan yhtyvän sivuhaaran pituuskaltevuus on hyvä, eikä ojassa todennäköisesti ilmenee tulvimista. Sivuhaaran ja laskuojan yhtymiskohdassa ajoittaiset tulvat peltoalueella ovat kuitenkin mahdollisia. **Kuvassa 10** on havainnollistettu Tuohilammen laskuojan itäisen sivuhaaran pituuskaltevuutta.

Kuva 10.

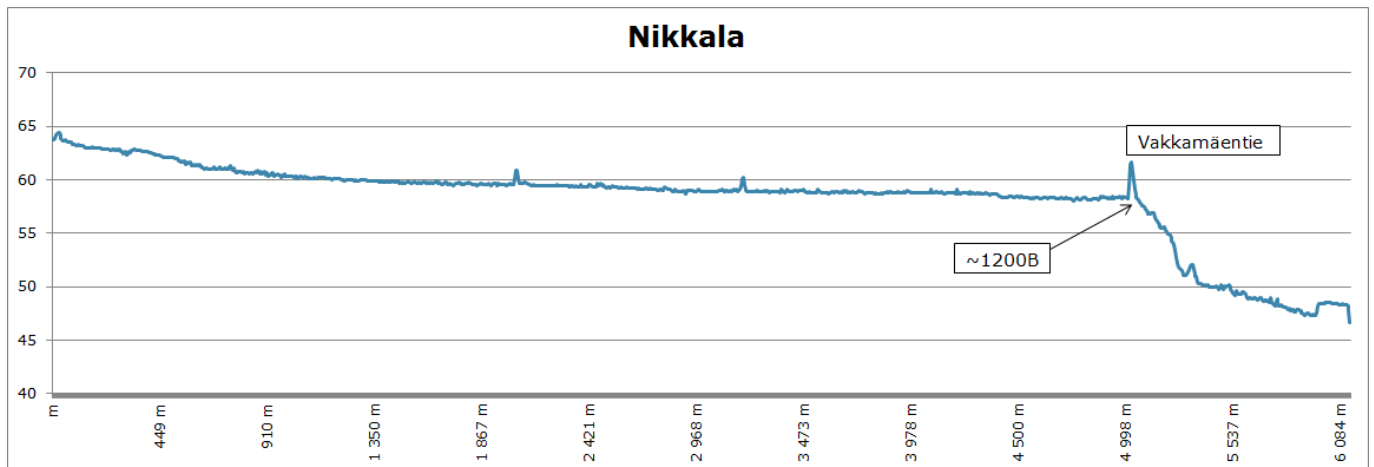
Tuohilammen valuma-alueella ei sijaitse karttatarkasteluiden perusteella merkittävää rakennettua ympäristöä avo-ojien välittömässä läheisyydessä. Näin ollen ajoittaiset kevättulvat eivät todennäköisesti aiheuta ongelmia rakennetussa ympäristössä.

Nikkala, Nikkinsuo

Nikkisuon valuma-alue on pääosin rakentamatonta metsää ja peltoa. Valuma-alueen avo-ojien huippuvirtaamat esiintyvät todennäköisesti keväällä lumien sulamisen aikaan tai pitkään jatkuvien sateiden yhteydessä.

Nikkisuolta laskeva avo-oja on loivassa pituuskaltevuudessa (noin 1,0 ‰) aina Vakkamäentien alitukselle saakka, jonka jälkeen oja laskee voimakkaasti Härkälänjokeen. Loiva pituuskaltevuus vaikuttaa heikentävästi ojan välityskapasiteettiin ja on mahdollista, että ennen Vakkamäentien alitusta avo-ojassa esiintyy ajoittain tulvia erityisesti kevätaikaan lumien sulaessa. Oja alittaa Vakkamäentien alustavien arvioiden perusteella noin 1200B putkessa. Avo-ojan lähettyvillä sijaitsee rakennettua ympäristöä Vakkamäentien molemmiin puolin, mutta rakennukset sijaitsevat vähintään 1,5 metriä ojaa korkeammalla, eli merkittävää tulvariskiä ei todennäköisesti ole. **Kuvassa 11** on havainnollistettu avo-ojan pituuskaltevuutta.

21.12.2015

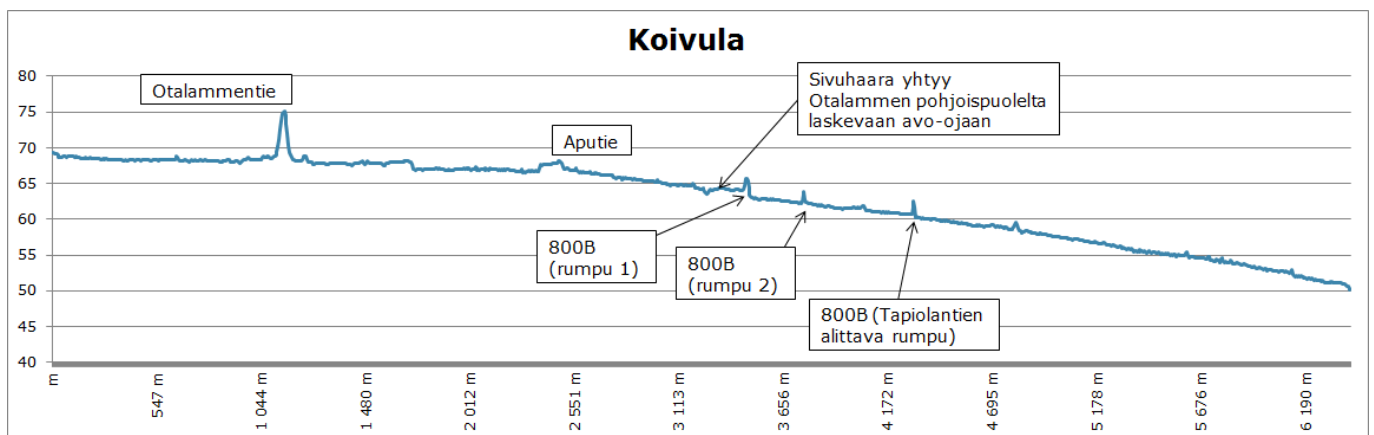

Kuva 11.

Koivula

Koivulan valuma-alueella sijaitsee kohtalaisen runsaasti erillispientaloalueita. Muutoin valuma-alue on rakentamatonta metsää ja peltoa. Valuma-alueen avo-ojien huippuvirtaamat esiintyvät todennäköisesti kesällä rankkasateiden aikaan sekä keväällä lumien sulamisen aikaan.

Avo-oja saa alkunsa Uutelan alueelta, jossa oja on loivassa pituuskaltevuudessa (noin 1,0 ‰) aina Aputielle saakka. Pituuskaltevuudeltaan loivalla osuudella on mahdollista, että pitkäkestoisten rankkasateiden aikana ojan välityskapasiteetti ei riitä välittämään tarvittavia vesimääriä aiheuttaen mahdollisesti padotusta ja tulvia. Ojan yläjuoksulla suurimmat tulvariskit sijoittuvat ojan alustavan pituuskaltevuuden perusteella tehtyjen arvioiden perusteella Aputien läheisyyteen. Kyseisellä alueella ei kuitenkaan sijaitse rakennuksia ojan välittömässä läheisyydessä. *Kuvassa* 12 on havainnollistettu ojan pituuskaltevuutta.

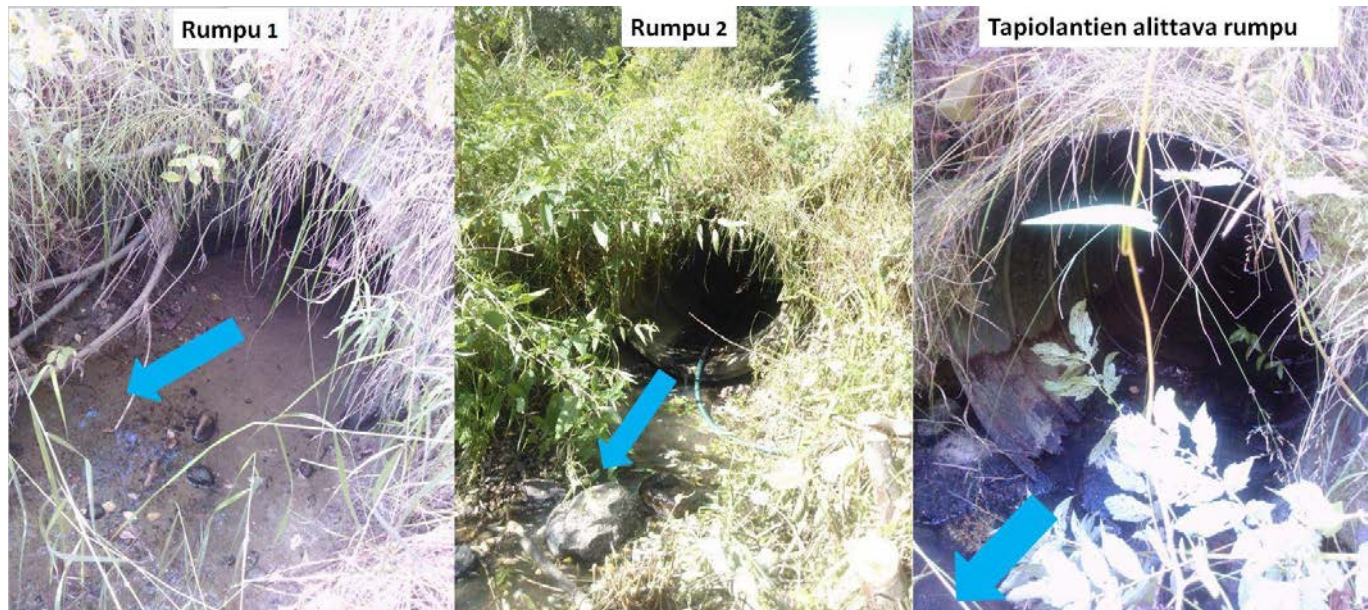

Kuva 12.

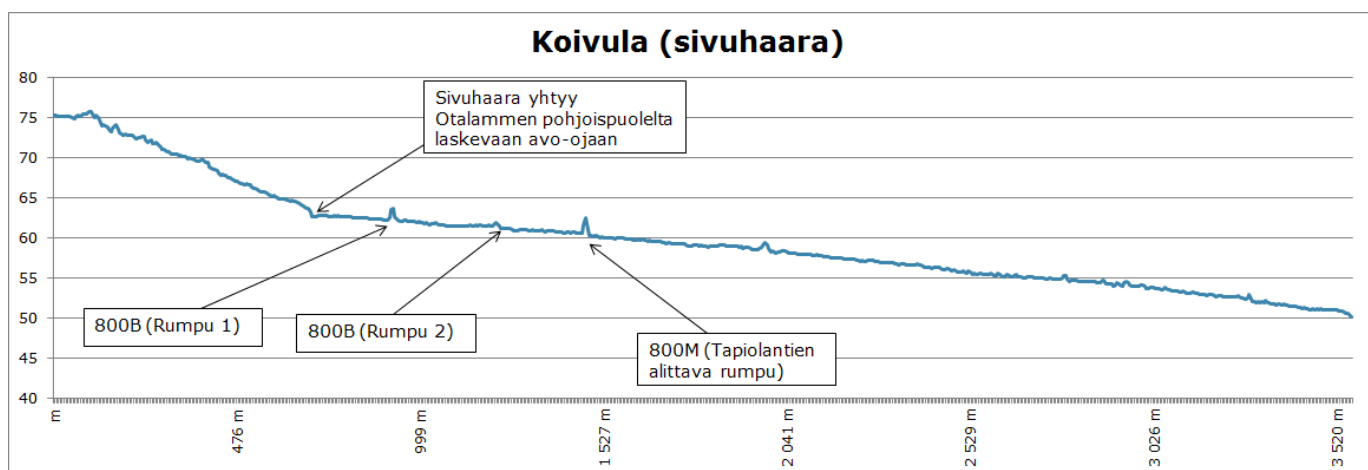
Aputien jälkeen avo-ojaan yhtyy sivuhaara Otalammentien eteläpuolelta. Oja laskee jyrkässä pituuskaltevuudessa (noin 35 ‰) kunnes se yhtyy Aputieltä laskevaan avo-ojaan Otalammentien eteläpuolella. Yhtymispisteessä sivuhaaran virtausnopeus ja välityskapasiteetti laskevat ja on mahdollista, että yhtymiskohdassa ilmenee tulvimista. Yhtymiskohdan jälkeen avo-oja viettää kuitenkin kohtalaisessa pituuskaltevuudessa (noin 9 ‰) eikä yhtymiskohdan läheisyydessä ole rakennettua ympäristöä. Mahdollinen tulviminen ei näin ollen todennäköisesti aiheuttaisi ongelmia rakennetussa ympäristössä vaan tulvavedet leviäisivät todennäköisesti vain

21.12.2015

peltoalueelle. **Kuvassa 13** on havainnollistettu avo-ojan rumpuputkia Otalammentien eteläpuoleisilla ojaosuuksilla. Kuvissa esitettyjen rumpuputkien kunto käytiin maastokäynnin yhteydessä tarkistamassa, sillä kyseiset putket sijaitsevat rakennetun ympäristön välittömässä läheisyydessä. Silmäääräisten arvioiden perusteella rumpuputket olivat pääosin hyvässä kunnossa, eivätkä siten olennaisesti lisää tulvariskejä. **Kuvassa 14** on puolestaan havainnollistettu Aputien jälkeiseen avo-ojaan yhtyvän sivuhaaran pituuskaltevuutta.

Kuva 13. Avo-ojan rumpuputket, jotka käytiin tarkistamassa maastokäynnin yhteydessä (elokuussa 2015). Konsultti tapasi Tapiolantien rummun tarkastamisen yhteydessä lähiasukkaan, joka kertoi, ettei avo-ojassa ole usein ilmennyt tulvimista.

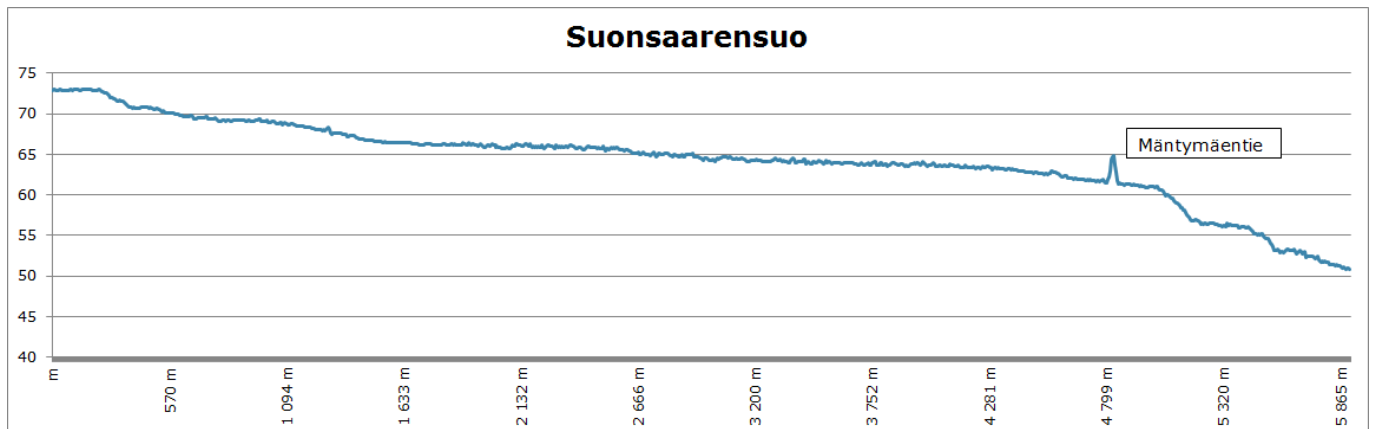
Kuva 14.

Suonsaarensuo

Suonsaarensuon valuma-alue on pääosin rakentamatonta metsää ja suota. Valuma-alueen avo-ojien huippuvirtaamat esiintyvät todennäköisesti keväällä lumien sulamisen aikaan.

Suonsaarensuolta laskeva avo-oja on loivassa pituuskaltevuudessa aina Mäntymäentielle saakka. Ojan lähiympäristö on kuitenkin pääosin suoaluetta, joten ajoittainen vedenpinnan nousu ei aiheuta ongelmia. **Kuvassa 15** on havainnollistettu Suonsaarensuolta laskevan ojan pituuskaltevuutta.

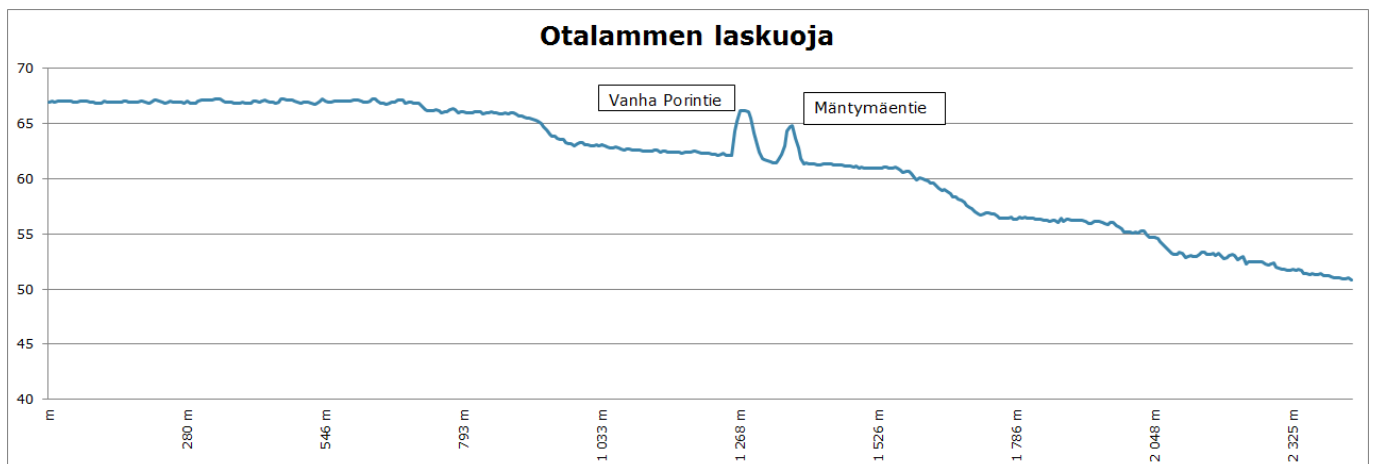
21.12.2015

Kuva 15.

Otalammen laskuoja

Otalammen valuma-alueella sijaitsee kohtalaisen runsaasti erillispientaloalueita. Muutoin valuma-alue on rakentamatonta metsää ja peltoa. Valuma-alueen avo-ojien huippuvirtaamat esiintyvät todennäköisesti kesällä rankkasateiden aikaan sekä keväällä lumien sulamisen aikaan. Otalammen virtausta tasaavan vaikutuksen ansiosta ojassa ei todennäköisesti kuitenkaan ilmene merkittäviä tulvaongelmia. *Kuvassa 16 on havainnollistettu Otalammen laskuojan pituuskaltevuutta.*

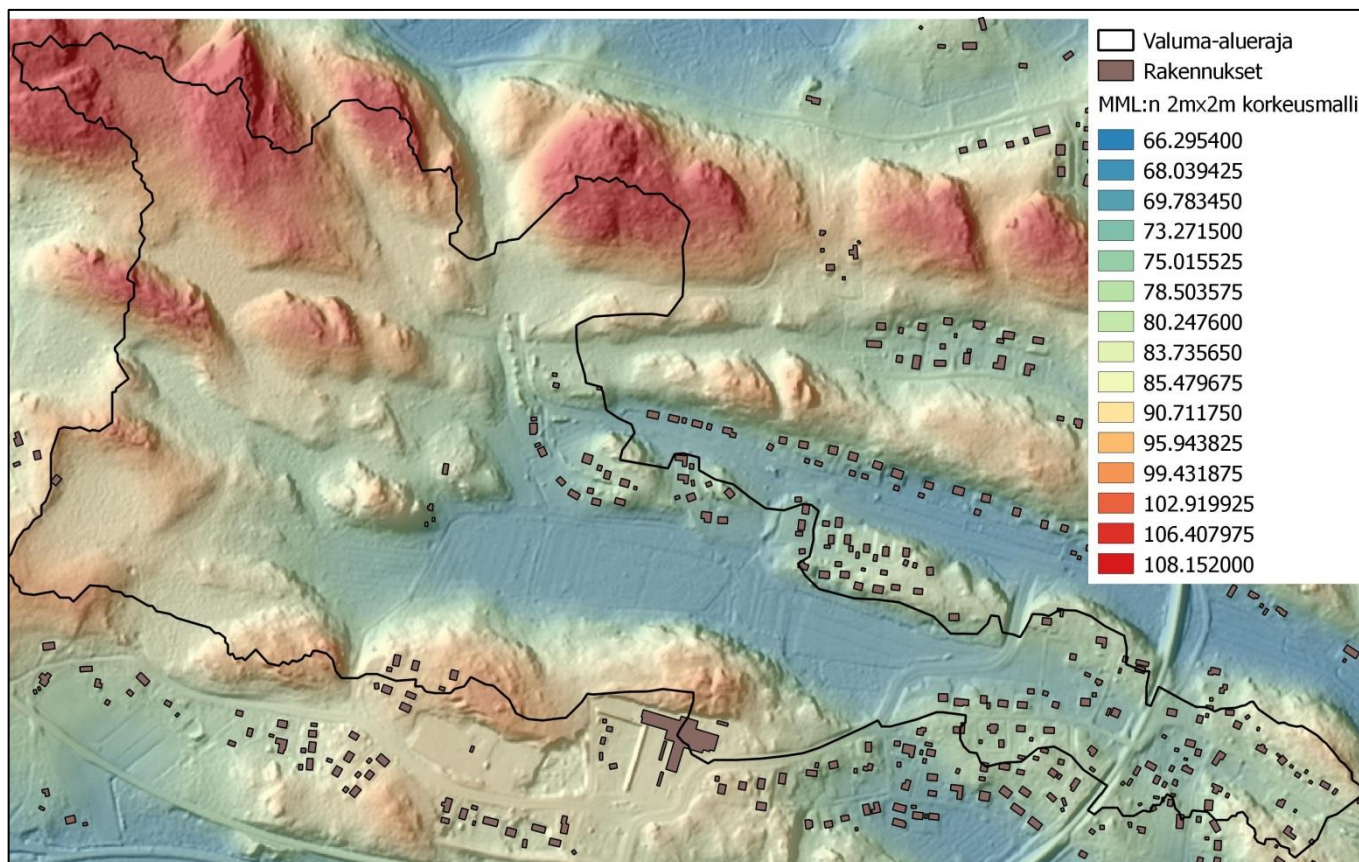
Kuva 16.

Kukkoinharjun pohjoispuolinen laakso

Kukkoinharjun pohjoispuolella sijaitsee laaksomainen alue, josta ei ole MML:n korkeusmallin tai kunnan verkostokartan perusteella pintavalunnan purkureittiä. Valuma-alueelle satava vesi ei näin ollen todennäköisesti poistu pintavaluntana ollenkaan, vaan alueella satava vesi ja lumien sulamisvedet todennäköisesti poistuvat pääosin haihtumalla. Valuma-aluetta ympäröivät saviset ja kallioiset reunat, joten vesien imeytyminen on todennäköisesti heikkoa. Alueen keskellä on laaja saraturvealue.

Valuma-alueen rakennettu ympäristö sijaitsee kuitenkin huomattavan korkealla (matalin rakennuksen korkeusasema on noin +72,3), yli kaksi metriä valuma-alueen matalimman kohdan yläpuolella. Näin ollen kohteessa ei ole alustavien arvioiden perusteella merkittävää tulvariskiä. *Kuvassa 17 on havainnollistettu Kukkoinharjun pohjoispuolisen laakson korkeusasemia.*

21.12.2015

Kuva 17.

Rantatyyppit

Otalammen ympärillä on suurelta osin savikkoiset rannat. Kalliorantaa löytyy myös useammasta kohdasta. Laajempina alueina kalliorantaa on lammen pohjois-, etelä- ja itäosissa. Liejurantaa löytyy lammen kaakkospohjukasta. Uimarannan kohdalla on kapeahko hiekkarantaosuus. On mahdollista, että uimaranta ei ole luontainen hiekkaranta, sillä maaperäkartassa sillä kohden ei esiinny hiekkaa. Otalammen rantaosuudet ovat suurelta osin ruovikkoiset. Etelärannalla on pitempi jakso, jossa ei kasva ruovikkoa, samoin koillisosan pohjukassa. Tuohilampea ympäröivät rannat ovat suurelta osin saraturverantoja. Hienoa hietaa ja kalliorantaa sijoittuu Tuohilammen eteläpuolelle. Koilliskulmassa on savikkorantaa. Tuohilammen rannat, erityisesti sen länsipohjukka ovat ruovikkoiset. Lammen koillisosassa ruovikkoa on vähiten. Kurssikeskuksen edustalta ruovikkoa on nähtävästi ruopattu.

Turvealueet

Selvitysalueella turvealueita sijoittuu Vanhan Porintien lounaispuolelle (mm. Suonsaarensuo), Kukkoinharjun ja Uutelänlänin väliselle alueelle, Tuohilammen ympärille, Tuohilammen kurssikeskuksen eteläpuoliselle pellolle sekä selvitysalueen pohjoisosaan Tuliskallion pohjoispuolelle. Turvealueista ojitettuja ovat Vanhan Porintien lounaispuoliset suoalueet, Kukkoinharjun pohjoispuolinen laakso sekä Tuliskallion pohjoispuolinen suoalue. Tuohilampea ympäröivälle suoalueelle on tehty jokunen oja mutta pääsääntöisesti se on ojittamaton.

21.12.2015

Kuva 18. Otalammen luoteisosaan sijoittuu uimaranta.

Kuva 19. Tuohilammen länsipuolelle sijoittuvaa suoaluetta.

21.12.2015

3.6 Pienilmasto

Rakentamisen ja oleskelun kannalta edullisin pienilmasto vallitsee tavallisesti lämpimillä etelään, lounaaseen ja länteen suuntautuneilla rinteillä kallio- ja moreenimailla. Muuta ympäristöä alavimmat alueet: laaksot ja painanteet ovat pienilmastoltaan epäedullisia ja usein hallaisia alueita. Niille syntyy helposti niin kutsuttuja ”kylmän ilman järviä”. Seuraavassa on kuvattu ”kylmän ilman järven syntymisen periaate: ”*Lämpöenergian hävitessä säteilevältä pinnalta avaruuteen alkaa pinnan lämpötila laskea. Lämpötilan laskua kompensoi lämpövuoto maaperästä ja lämpötilan laskun nopeus riippuu siten maaperän tai rakenteiden lämpöominaisuuksista. Selkeällä säällä ilman lämpötila maanläheisessä kerroksessa laskee nopeasti ja syntyy maanpinta-inversio, jossa lämpötila pinnan lähellä on alempi kuin ylemmissä ilmakerroksissa. Maanpinnan läheisyyteen muodostuu kylmä ilmakerros, jossa ilma on tiheämpää ja raskaampaa kuin ympäristössä. Tämä raskas ilma alkaa painovoiman johdosta valua alempiin maastokohtiin, ja kertyy laaksoihin ja painanteisiin kylmän ilman järviksi. Lämpötilaerot saattavat siten laaksojen ja mäkien lakiosien välillä muodostua jopa 20 asteeksi.*” (Kuismanen, K. 2005) Myös maaperän laatu vaikuttaa epäedulliseen pienilmastoon ja hallaisuuteen. Paksut savikot ja eloperäistä ainesta olevat maa-alueet ovat tavallisesti pienilmastoltaan huonoja tai huonohkoja. Hallaisia alueita löytyy selvitysalueelta Härkälän pelloilta joen ääreltä, Tuohilammen kurssikeskuksen eteläpuolisten peltöjen alavimmilta osuuksilta, Tuliskallion pohjoispuoliselta peltoalueelta, Kukkoinharjun pohjoispuolisesta painanteesta, Tuohilammen ympäriltä, Otalampea ympäröiviltä alavilta osuuksilta ja Kirksillan peltöjen alavimmilta osuuksilta. Myös Vihdin maisemahistoriallisesta selvityksestä käy ilmi, että Härkälän kylän peltöjä ja Tuohilammen kylän peltöjä on pakkaneen turmellut 1600-luvulla.

Muuta ympäristöä lämpimämpiä alueita löytyy muun muassa seuraavasti: Härkälän peltöihin pohjoisessa rajautuvien selänteiden etelärinteet, Otalammentien koillispuolisen selännejakson lounaaseen suuntautuvat rinteet, Otalammen eteläpuolisen selänteiden lounaisrinteet, Tuohilammen eteläpuolinen matala selänne, Tuliskallion etelärinteet ja Tuliskallion länsipuolisen selännejakson etelärinteet.

Yleinen katsaus meteorologisen datan keskiarvoihin

Ilmatieteenlaitoksen mukaan vuoden keskilämpötila vertailukaudella 1981-2010 on Vihdin seudulla ollut 4-5 astetta. Samalla ajanjaksolla vuoden kaikkien kuukausien alimpien lämpötilojen keskiarvot ovat olleet Vihdissä luokkaa 0-2 astetta ja ylimpien 8-10 astetta. Vertailukaudella 1981-2010 vuoden keskisademäärät ovat olleet 700-750 millimetriä.

3.7 Kasvillisuus

Tarkasteltava alue on kasvillisuuden päätyyppien osalta melko pirstaleinen. Mikäli puutarhamaista kasvillisuutta ei oteta huomioon, näyttäisi tuoretta kangasta ja lehtomaista kangasta sekä vastaavia suoalueita olevan alueella eniten. Karukkokangasta tai vastaavia suoalueita on vähiten. Myös kalliomaita ja kuivaa kangasta sekä vastaavia suoalueita on melko vähän. Lehdot ovat pinta-alaltaan pääsääntöisesti pieniä mutta niitä on paljon eri puolilla tarkastelualuetta. Kuivahkoa kangasta tai vastaavia suoalueita on keskittynyt vain tietyille alueille mutta alueet ovat useimmiten melko laajoja. Yleisesti ottaen karut alueet ovat sijoittuneet Otalammen lounaispuolelle tarkastelualan rajan tuntumaan, Tuohilammen länsipuolelle sekä tarkastelualan pohjoisosaa halkovan voimalinjan pohjoispuolelle. Edellä mainituissa tapauksissa on useimmiten kyse suoalueista. Kallioomaata on sijoittunut eniten Otalammen ja Tuohilammen välissä kulkevalla luoteis-kaakkoissuuntaiselle selänteelle.

21.12.2015

Metsä- ja suoalueiden peitteisyys vaihtelee lähes avoimista alueista hyvinkin tiheisiin kohtiin. Alueet, joiden latvuspeitteisyys on 91-100 % ovat varsin pienialaisia. Suurin yhtenäinen alue löytyy tarkastelualueen pohjoiskulmasta. 61-90% latvuspeitteisyyden omaavia alueita löytyy runsaasti eripuolilta tarkastelualueelta. Eniten tätä peitteisyysluokkaa löytyy Otalammen ja Tuohilammen väliin jäävän luoteis-kaakkoissuuntaisen selänteen lounais- ja koillisrinteiltä, Kukkoinharjun ja tarkastelualueen pohjoisosaa lounais-kaakkoissuunnassa halkovan voimalinjan väliseltä metsäosuudelta lukuun ottamatta lakiosuuksia, alueen pohjoisosasta radan ja Selintien väliseltä alueelta, vanhan Porintien koillispuolelta Otalammen kohdalla sekä vanhan Porintien varresta Härkälän jokilaaksoon rajautuen. Vähäpeitteisimmät metsä- tai suoalueet löytyvät tarkastelualueella Tuohilammen länsirannan puoliavoimelta suovyöhykkeeltä, Otalammen ja Tuohilammen väliin jäävän luoteis-kaakkoissuuntaisen selänteen eteläosasta sekä matalan lakiosuuden päältä, Vanhan Porintien lounaispuolelta Suonsaarensuon kupeesta, Selintien luoteispuolelta tien ja peltoalueen väliin jäävän hakkuualueen muodossa sekä Otalammen kaakkoispohjukasta. Pieniä harvapuustoisia kohtia löytyy lisäksi eri puolilta aluetta. Muulta osin metsien peitteisyys on luokkaa 21-60 %. Tätä peitteisyysluokkaa löytyy erityisesti selänteiden lakialueilta ja joiltakin puustoisemmilta suovyöhykkeiltä.

4 Maisemahistoria

Keskiajalla Vihtiin syntynyt asutus keskittyi vesistöjen läheisyyteen, viljelykelpoisten maiden äärelle ja kulkureittien varrelle. Selvitysalueen osalta asutusta on ollut Härkälänjokilaaksossa. Selvitysalueen läheisyydestä voidaan myös mainita Selki ja Salmijärven ympäristö. Vihtiläisissä kylissä oli 1500-luvun puolella välissä 2-10 taloa, jotka sijoittuivat yhdessä ryhmässä kylätontilla.

1500-luvun lopulla Ruotsin valtakunnan käymät pitkäaikaiset sodat kiristivät verotusta huomattavasti. Asutuskehityksessä vaihe näkyi myös Vihdissä taloluvun pienenemisenä.

Monien kylien väliset rajat ovat Vihdissä peräisin 1700-luvun puolesta välistä.

Kruunun läänitystoiminta ja ruotujakolaitos toivat Vihtiin kartanot ja rusthollit. Ruotujakolaitoksen järjestämisen yhteydessä Vihtiin perustettiin 1600-luvun loppupuolella 44 rusthollia, joista 10 oli säterirustholleja. Rusthollit eli ratsutilat suorittivat ratsupalvelusta ja olivat vapautetut maaverosta. Säterit oli vapautettu myös ratsupalvelusta.

Torpparilaitos hajotti asutuksen keskittymisen kylätonteille. Torppien perustaminen oli alkuunsa pelkästään aatelin etuoikeus. 1700-luvun puolivälin jälkeen se oli mahdollista myös perintö- ja kruununjalollisille. 1700-luvun puolivälin jälkeen torppien määrä lähti voimakkaaseen nousuun. Torppien määrä kasvoi Vihdissä 1840-luvulle saakka, pysyi tämän jälkeen samana noin 30 vuoden ajan ja nousi jälleen vuoteen 1900 mennessä. Tämän jälkeen torppien määrä alkoi pysyvästi laskea. Vuonna 1810 Härkälä oli Olkkalan kanssa Vihdin kolmanneksi suurin torpparikylä. Kummassakin kylässä oli tuolloin 22 torppaa. Vuonna 1915 torppien määrä oli Härkälän osalta pudonnut 18.

Käsityöläiset keskittyivät liikenteellisesti tärkeisiin paikkoihin. Vihdissä käsityöläisiä oli vuonna 1840 kolminkertainen määrä maan keskiarvoon verrattuna. Härkälän kylässä oli enemmän kuin yksi käsityöläinen vuonna 1870. Suurin osa käsityöläisistä oli suutareita, räätäleitä ja seppiä. (Forsius-Nummela 1994)

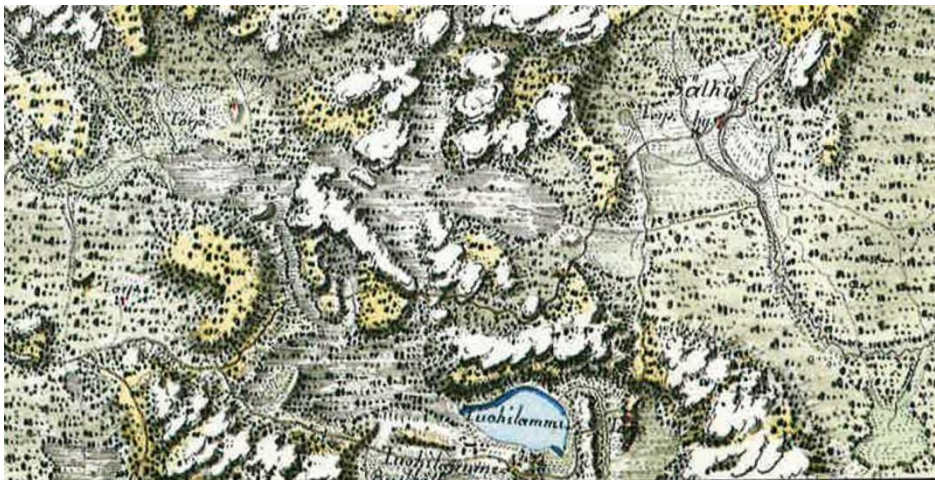
21.12.2015

Tuohilammen kylän asutushistoriallisia vaiheita

Tuohilammen Syrjälästä on löytynyt kivikautinen reikäkirves. Löytö on tehty pellon reunasta itään viettävästä rinteestä noin 70 metriä meren pinnan yläpuolelta. Se saattaa olla viite kivikautisesta asuinpaikasta.

Varhaisin tunnettu asutus sijoittui Tuohilammen kylässä Tuohilammen etelärannalla sijaitsevan matalan selänteen satulakohtaan, noin 65 metriä meren pinnan yläpuolelle. 1500-luvun puolivälissä kylässä oli kolme taloa, joista yksi autioitui. Tuohilammen rustholli muodostettiin noin vuonna 1630 yhdistämällä kylän kaksi taloa.

Tuohilammen pellot arvioitiin 1600-luvulla keskinkertaisiksi, vaikka ne olivat saviset ja alavat ja pakkasen turmeli niitä.

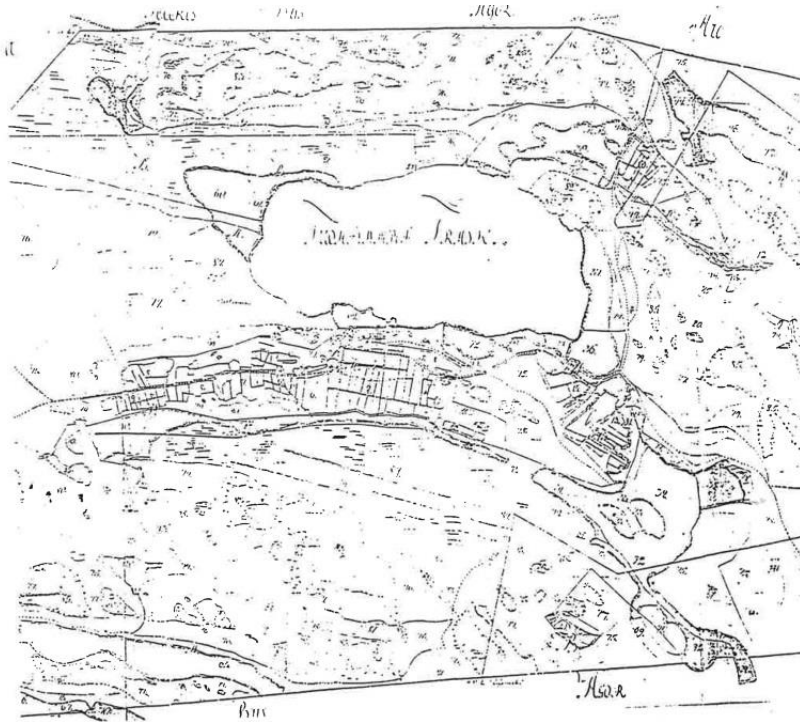
Kuva 20. Ote kuninkaankartastosta vuodelta 1784.

Vuonna 1809 halottiin Tuohilammen yksinäistalo kahtia ja se oli 1800-luvun alkupuolella jakautuneena.

Vuonna 1873 valmistui Hyvinkää-Hanko -rautatie, joka kulki kylän läpi pohjois-eteläsuuntaisena Tuohilammen länsipuolelta. Kylän maille rakennettiin Otalammen asema vuosisadan molemmin puolin.

Vuonna 1900 Tuohilammen kartanolla oli 10 torppaa. 20 vuotta myöhemmin lohkottiin Tuohilammen tilasta 13 torppaa ja muuta pientilaa. Myöhemmin erotettiin vielä Kivimäen torppa. (Forsius-Nummela 1994)

21.12.2015

Kuva 21. Tuohilampi v.1808-09 (ote Forsius-Nummelan teoksesta, 1994)

Härkälän kylän asutushistoriallisia vaihteita

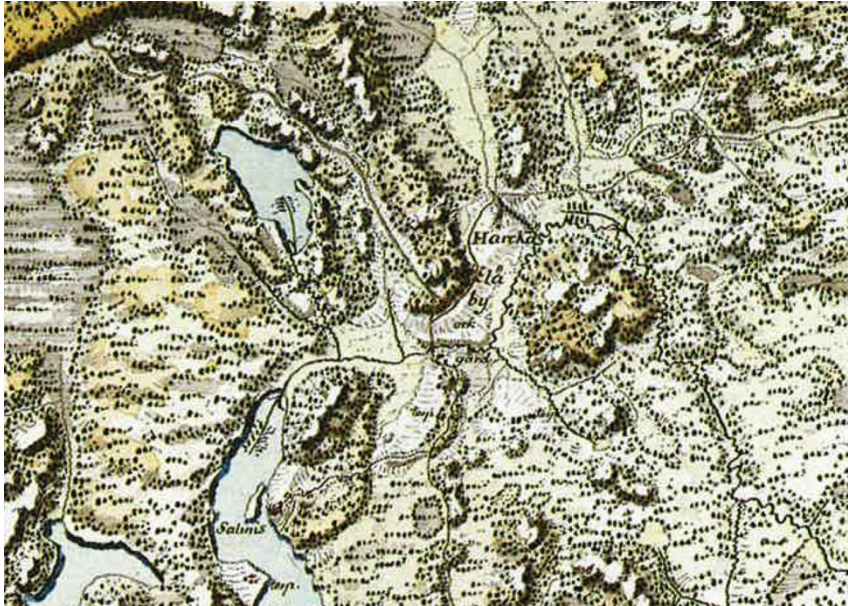
Härkälän kylässä vanhin tunnettu asutus sijoittui Härkälänjokilaaksoon, joen pohjoisrannalle luoteis-kaakkoissuuntaisen moreeniselänteen eteläkärkeen noin 65 metriä meren pinnan yläpuolelle sekä joen etelärannalla matalan moreeniselänteen pohjoiskärkeen korkeustasolle 65 (mpy).

Kylän pellot arvioitiin 1600-luvulla melko hyviksi, vaikka pakkaneen turmelikin niitä usein. Niittyjä pidettiin hyvinä. Lisäksi viljeltiin humalaa, kalastettiin ja poltettiin tervaa. Kylällä oli tuohi- ja tukkimetsiä, pienet kaskimaat ja myllypaikka.

Härkälän kartano muodostui vuonna 1649 kahdesta lahjoitustilasta, nautti säterivapautta vuoteen 1682, jolloin se perustettiin ja muodostettiin säteriratsutilaksi. 1700 luvulla sillä oli kolme augmenttitaloa.

Isojako toimitettiin Härkälän kylässä vuonna 1779. Jaossa olivat mukana Paakkalan ja Terosen rusthollit sekä Härkälän kartanon yhdessä muodostaneet Koskela ja Andersberg.

21.12.2015

Kuva 22. Ote kuninkaankartastosta vuodelta 1782.

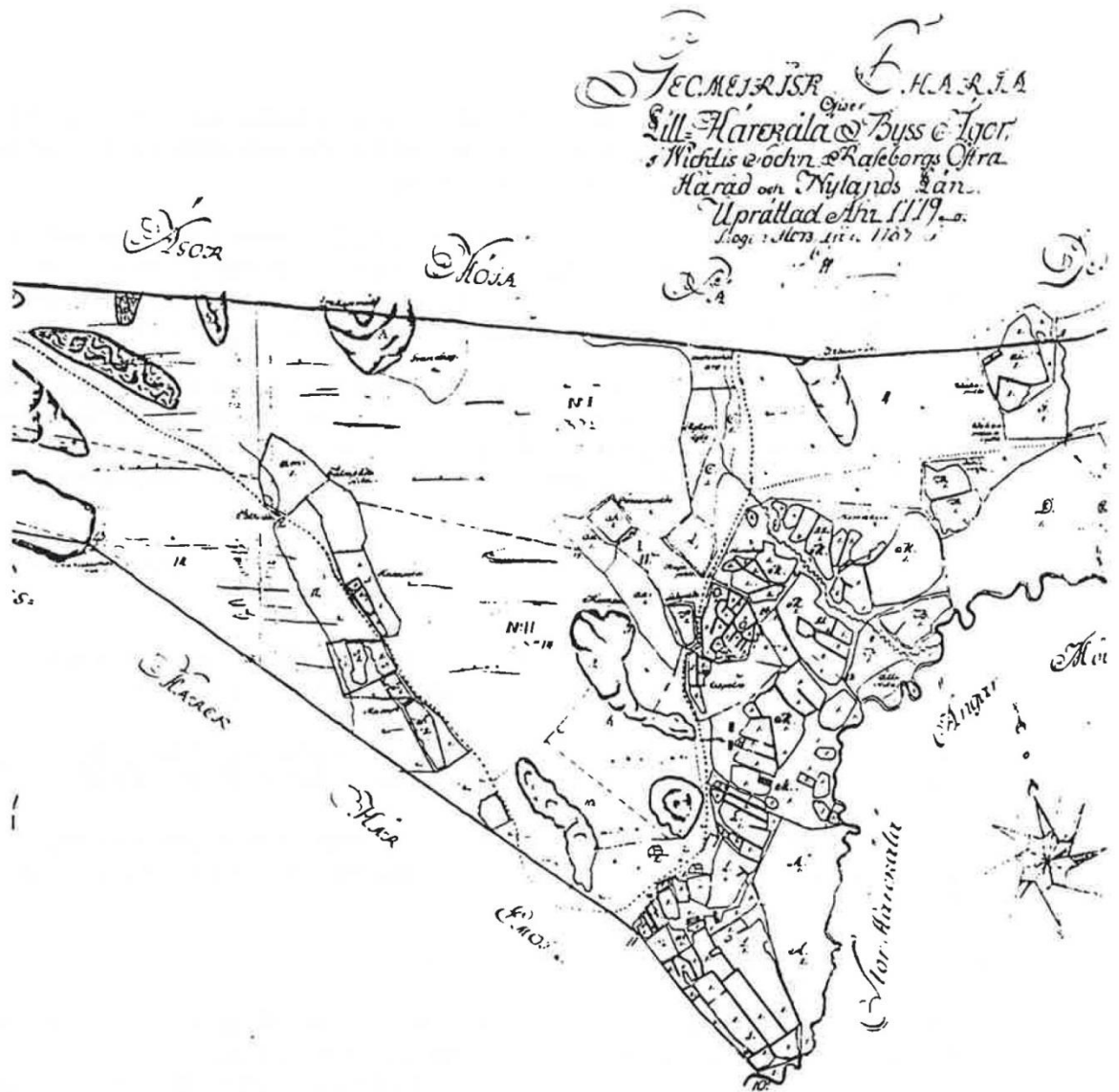
Härkälän kylään perustettiin Härkäsillan kosken ääreen vuonna 1787 Härkälän saha, joka toimi 1850-uvulle asti.

Teronen halottiin vuonna 1791 kahteen osaan, Teroseen ja Henriksbergiin eli Vakkamäkeen. Näistä Teronen halottiin edelleen 1800-luvun alkupuolella Yli- ja Ali-Teroseksi. Paakkala halottiin vuonna 1847 Yli- ja Ali-Paakkalaksi. Vuonna 1828 Ali-Teronen ja myöhemmin 1860-luvulla Ali-Paakkala liitettiin Härkälän kartanoon.

Härkälä oli 1800- ja 1900-lukujen alussa yksi Vihdin suurimmista torpparikylistä. 1800-luvun alussa kylän neljällä talolla oli yhteensä 22 torppaa ja niistä 16 kuului Härkälän kartanolle. 1900-luvun alussa Härkälän neljällä talolla oli edelleen yhteensä 18 torppaa.

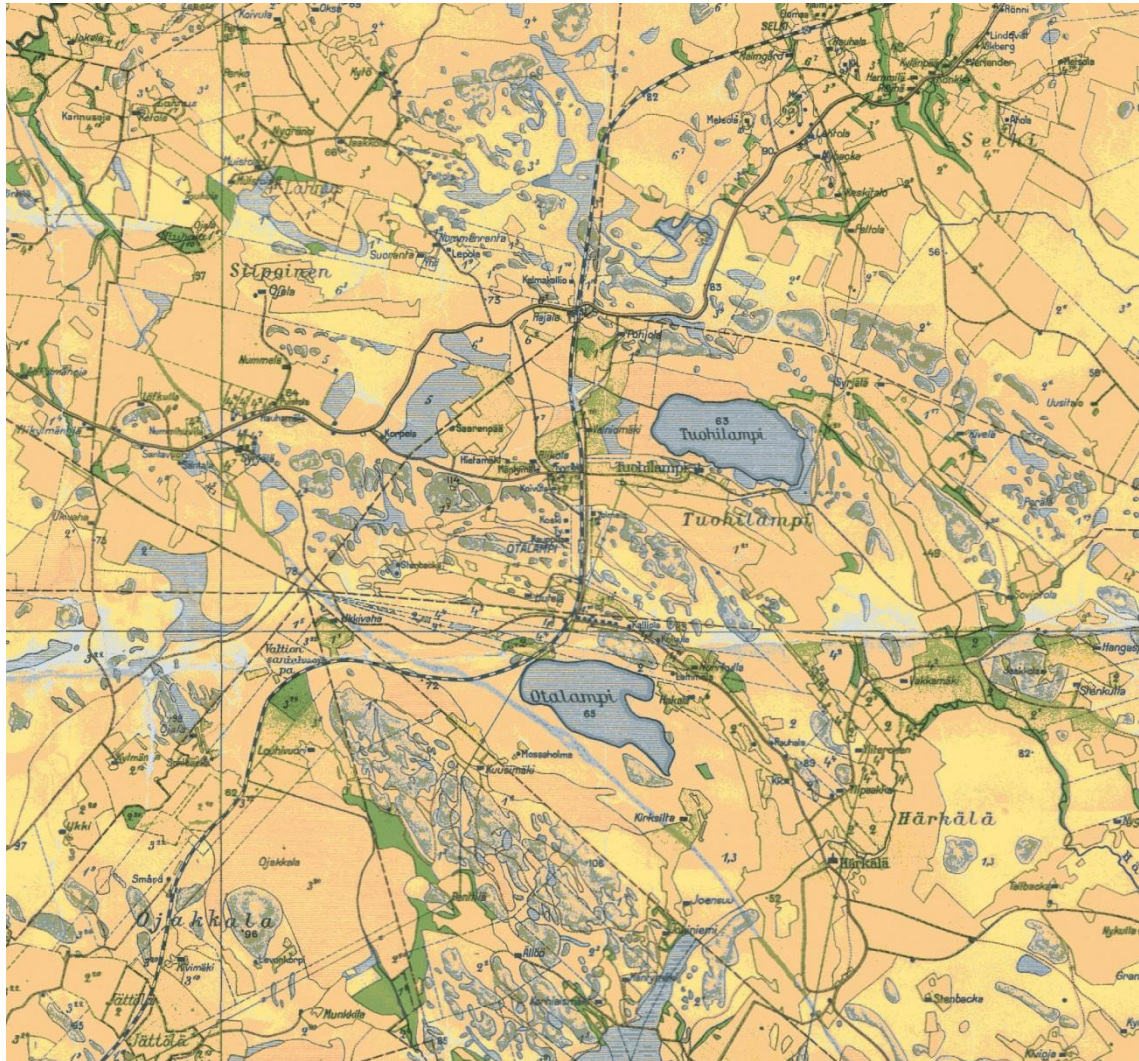
Koulu aloitti toimintansa Härkälässä 1891.

21.12.2015

Kuva 23. Härkälä, osa isojakokarttaa v.1779 (ote Forsius-Nummelan teoksesta, 1994)

21.12.2015

Kuva 24. Ote Vihdin pitäjänkartasta vuosilta 1923-24

Härkälän kylän maisema koki suuria muutoksia 1920- ja 1930-luvulla Härkälän kartanon konkurssien myötä.

Vuonna 1925 kartano joutui pakkohuutokauppaan ja sen ostaja myi huomattavan osan maista asuntohallitukselle, joka lohkoi kartanosta suuren määrän tiloja. Vuonna 1932 Härkälän kartanon omistaja joutui vararikkaan ja kartano asutushallituksen omistukseen ja hallintaan. Kartanosta lohkottiin 17 asutusviljelytilaa ja neljä asutusasuntotilaa. Lisäksi muodostettiin lukuisia huvilatontteja Otalammen alueelle. (Forsius-Nummela 1994)

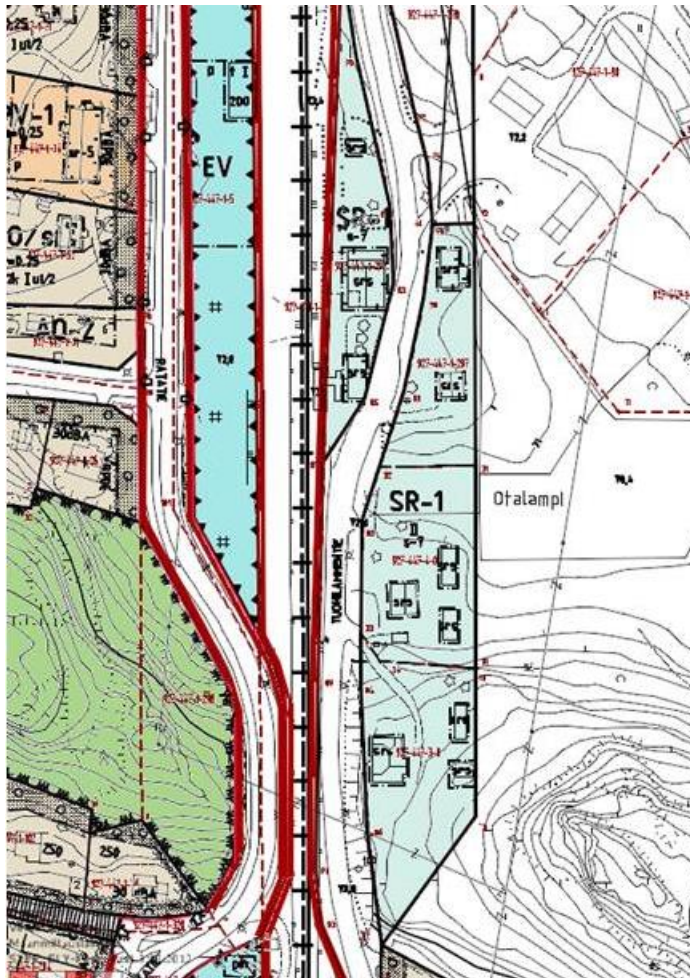
21.12.2015

Maiseman sisältämät merkittävät kohteet:

Tuohilammen kylän alue

Tuohilammen kylän mailla sijaitseva Otalammen asema-alue lukeutuu valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin. Koko asemansetu on seudullisesti arvokas kulttuurihistoriallinen kohde. Asema-alue on rakennettu 1898-1899 arkkitehti Bruno Granholmin suunnitelmien mukaan. Laajennus on vuodelta 1908. Kokonaisuus on poikkeuksellisen arvokas ja täydellinen. Asutusta täydentää vuosisadan vaihteessa syntynyt mökkiasutus sekä vuonna 1934 rakennettu Otalammen työväentalo. (Forsius-Nummela 1994)

Otalammen asema-alue on voimassa olevassa vuoden 2006 asemakaavassa merkitty SR-1 -merkinnällä rakennussuojelualueeksi. Rakennuksiin saa sijoittaa asuntoja sekä työ- ja kokoontumistiloja. Rakennusten ja muun ympäristön korjaus- ja muutostöissä on pyydettävä museoviraston lausunto. Asema-alueen rakennuksilla on voimassa olevassa asemakaavassa srs-merkintä, rakennussuojelulain nojalla suojeltu rakennus. (Otalammen asemakaava ja asemakaavan muutos, 2006)

Kuva 25. Ote Otalammen voimassa olevasta asemakaavasta: Otalammen aseman ympäristön asemakaavamerkintä on SR-1 ja siihen sisältyvät rakennukset srs.

Otalammen työväentalo on voimassa olevassa asemakaavassa merkitty sr-5 -merkinnällä suojeltavaksi rakennukseksi. Rakennus on kyläkuvan säilymisen kannalta

21.12.2015

tärkeä. Rakennusta ei saa purkaa ilman rakennuslautakunnan lupaa. Lautakunta voi myöntää luvan vain, jos purkamiseen on pakottava syy. Ennen luvan käsittelyä on museovirastolle/ maakuntamuseolle varattava tilaisuus lausunnon antamiseen. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy. (Otalammen asemakaava ja asemakaavan muutos, 2006)

Forsius-Nummela on edellä mainittujen rakennetun ympäristön kohteiden ohella nimennyt maiseman kannalta merkittäviksi Tuohilammen kartanon ja Kivimäen torpan. (Forsius-Nummela 1994)

Kukkoinharju on arvokas harjualue, joka on kallioiden päälle kerrostunut osa ensimmäisen Salpausselän reunamuodostumaa.

Tuohilammen rantasuo sekä pohjoisrannan sarainen neva ja varpuräme muodostavat paikallisesti arvokkaan luonnonsuojelukohteen. (Forsius-Nummela 1994)

Kuva 26. (vas. ylhäällä) Otalammen asemarakennus. Kuva 27. (oik. ylhäällä) Otalammen asemarakennukseen liittynyt ulkorakennus 1930-luvulta. Hirsirakennuksessa on leivintupa ja sauna.

Kuva 28. (vas. alhaalla) Otalammen rautatieasemaan liittynyt kaksoisvahtitupa, joka on rakennettu 1910. Kuva 29. (oik. alhaalla) Otalammen työväentalo vuodelta 1934.

21.12.2015

Härkälän kylän alue

Härkälän kylän alueelta Forsius-Nummela on nostanut maiseman kannalta merkittäviksi rakennuskohteiksi Härkälän kartanon, Härkälän kansakoulun ja Vakkamäen. Härkälän koulun (alueella useita eri ajalta peräisin olevia rakennuksia) kulttuurihistoriallinen arvo on 2014 tehdyn rakennusinventoinnin mukaan sekä historiallinen että maisemallinen.

Kukkoinharju on arvokas harjualue, joka on kallioiden päälle kerrostunut osa ensimmäisen Salpausselän reunamuodostumaa. (Forsius-Nummela 1994)

Kuva 30. (vas. ylhäällä) Härkälän kartanon päärakennus. Kuva 31. (oik. ylhäällä) Härkälän koulurakennus 1930-luvulta.

Kuva 32. (alhaalla) näkymä Otalammentieltä kohti Härkälän kartanoa.

21.12.2015

Historiallinen tiemaisema

Selvitysalueelta löytyy yksi kulttuurihistoriallisesti arvokas tie, joka sijoittuu tarkastelualueen pohjoisosaan. Kyseessä on hyvin säilynyt Tuusulasta Nurmijärven ja Nummenpään kautta Vihtiin kulkeva tie, joka on rakennettu maantiekseksi 1770- ja 1780-lukujen vaihteessa.

Tien historia

”Maaherra Anders de Brucen määräyksestä Tuusulasta rakennettiin Nurmijärven ja Nummenpään kautta kulkeva maantie Vihtiin 1770- ja 1780-lukujen vaihteessa. Vuoteen 1805 mennessä sen varrelle asetettiin kestikievarit. Peltomaiseman keskellä kulkevan tien varrella on lukuisia kyliä ja tiluksia. Idässä se kulkee valtakunnallisesti arvokkaan Palojoen kylän lävitse, joka oli jo 1500-luvulla yksi suurimmista kyläyhteisöistä Nurmijärvellä. Sieltä tie vie Nurmijärven kirkolle, joka on niin ikään rakennettu jo 1500-luvulla. Tästä päätellen kulkuyhteydelle kyläkeskusten välille oli tarvetta jo varhain.” (Uudenmaanliitto, 2014)

Linjaus Vihdissä

”Vihdin puolella linja jatkuu Nummenpäätienä, harjuisen maiseman lävitse Selkiin ja edelleen Siippoon. Kylien välillä tietä reunustaa joukko hyvin säilyneitä 1800- ja 1900-luvun maatiloja. Siippoon länsipuolella tien leikkaa Kehätie ja Vanha Porintie, jonka jälkeen linja jatkuu Nurmijärventietä aina Vihdin keskustaan saakka, missä se yhtyy Meritiehen.” (Uudenmaanliitto, 2014)

Tien nykytila

”Tie on asutuskeskittymiä lukuun ottamatta erittäin hyvin säilyttänyt linjauksensa ja luonteensa. Se kulkee avoimien harjujen ja kauniiden viljelymaisemien lävitse, sekä sen varrella on runsaasti historiallisia maatiloja, kirkkoja ja kyläkokonaisuuksia. Ainoastaan Hyrylän ja Vihdin keskustoissa sekä suuremmilla risteysalueilla tie peittyy uudempien infrastruktuurikerroksien alle. Muutoin sen luonne ja monipuolinen kulttuuri- sekä luontoympäristö ovat säilyneet hyvin ja tie on varsin miellyttävä.” (Uudenmaanliitto, 2014)

21.12.2015

Kuva 33. Näkymä Kukkoiharjulta.

5 Maisemakuva – maiseman nykytila

Tarkastelualueen maisemakuvalle ovat tunnusomaisia voimakkaat pinnanmuodot ja paikoin suuretkin korkeusvaihtelut. Tästä ovat esimerkkinä Otalamentien varteen sijoittuvan asutuksen korkeusasemat. Paikoin tien eteläpuolisten talojen katot sijoittuvat tien tasolle, lähes alapuolelle ja vastaavasti pohjoispuoliset talot ovat rinteessä selvästi tietä ylempänä. Sulkeutunutta metsämaisemaa on tarkastelualueella runsaasti. Sen vastapainona ovat laajahkot peltoalueet selvitysalueen etelä-, itä- ja koillisosissa. Erityisesti Härkälässä viljelyalueet kumpuilevat viehättävästi ja monin paikoin avautuu hienoja näkymiä. Maisemassa erottuu selvästi hieman tarkastelualueen ulkopuolelle jäävä jylhä mäki Salmin suunnalla. Selvitysalueelle sijoittuvien lampien olemassaoloa ei havaitse kovin helposti kauempaa. Otalampea ympäröi puustovyöhyke lähes joka suunnassa. Lammen rannalla on runsaasti mökkiasutusta mutta rannat ovat siitä huolimatta varsin sulkeutuneet. Tuohilammen ympärillä on avosuovyöhyke. Lampea on kuitenkin vaikea erottaa teiltä käsin, sillä väliin jää metsää ja selännevyöhyke. Suoalueen kautta kulkevalta pitkospolulta sekä pienelle selänteelle sijoittuvalta kurssikeskukselta/kartanolta avautuu näkymiä Tuohilammelle. Avoimet maisematilat rajautuvat selvitysalueella pääsääntöisesti selkeälinjaisiin elementteihin, kuten metsänreunoihin.

21.12.2015

Kuva 34. Härkälässä maisemassa erottuu selvästi hieman tarkastelualueen ulkopuolelle sijoittuva jylhä mäki.

Asutus on sijoittunut pääsääntöisesti Otalammen pohjoispuolelle selvitysalueen keskiosiin sekä Otalammentien varteen. Maisemakuvallisesti tärkeitä rakennuksia tai rakennusryhmiä löytyy alueelta useampia. Eniten niitä on keskittynyt Härkälään sekä rautatieaseman seudulle.

Sulkeutuneista metsäjaksoista ja voimakkaista pinnanmuodoista johtuen näkymät jäävät monin paikoin varsin lyhyiksi. Pitempiä näkymiä avautuu peltojen ja vesistöjen yli. Vihättävimmät ja kauaskantoisimmat näkymät ovat keskittyneet Härkälän kumpuilevaan viljelymaisemaan sekä Tuohilammen eteläpuolisen viljelyaukean yhteyteen. Myös Otalammelle avautuu pitkäköjä näkymiä muun muassa uimarannalta ja Tuohilammelle kurssikeskuksesta (kartanolta) sekä läntiseltä suovyöhykkeeltä.

Selvitysalueen maisemallinen solmukohta sijoittuu Härkälän alueelle Härkälänjoen ja Otalammentien yhtymäkohtaan. Alueelle sijoittuu myös vanhaa rakennuskantaa.

Selvitysalueelta löytyy yksi huonosti jäsentynyt alue, vesakkoa kasvava sorakenttä. Se sijoittuu radan varteen asema-alueita vastapäätä.

Selvitysalueelta löytyy muutamia viehättäviä tieosuuksia. Härkälän alueelle sijoittuu niistä kolme: Otalammentien kaakkoisosan ohella osa Vakkamäentietä ja Vanha Porin tie siltä osin, kun näkymät aukeavat Härkälänjoen laaksoon. Muita viehättäviä tieosuuksia ovat Tuohilammentien selvitysalueelle sijoittuva osuus asemaseudulta Tuohilammen kartanolle sekä jakso Otalammentietä harvahkon taajamarakenteen sisällä.

21.12.2015

Kuva 35. Näkymä Otalammentieltä Härkälänjoen laaksoon

Kuva 36. Näkymä Vakkamäentieltä Härkälänjoen laakson suuntaan

21.12.2015

Kuva 37. Näkymä Tuohilammentieltä Tuohilammen eteläpuoliseen viljelylaaksoon

Tiemaisema: Härkäläntie (nyk. Otalammentie)

Tiemaisemaa käsitellään entisen Härkäläntien, joka tunnetaan nykyisin nimellä Otalammentie, näkökulmasta. Härkäläntietä etelästä pohjoiseen päin liikuttaessa ensimmäisenä vuorossa on avoin tai osin puoliavoin ”maalaisidylli”-jakso. Tie mutkittelee Härkälänjokilaakson kumpuilevassa viljelymaisemassa. Molemmiin puolin avautuu hienoja, pitkiä näkymiä peltojen yli. Tien varteen sijoittuu kyseisellä jaksolla vanhaa edustavaa rakennuskantaa. Tiilinen piippu toimii maamerkinä. Härkälän kartanon päärakennus erottuu tiemaisemassa, samoin tielinjauksen kyljessä oleva jykevä kivinen tallirakennus. Avomaisemajaksoa seuraa sulkeutunut metsäjakso. Härkälän koulun kohdalla se muuttuu vähän avonaisemmaksi kenttien ja pienialaisen peltotilkun myötä. Tätä seuraa pienistä ja kapeista avotiloista koostuva jakso. Avotilojen lomassa on harvakseltaan eri-ikäistä rakennuskantaa. Kapeista avotiloista koostuvaa jaksoa seuraa avomaisemajakso, joka on tosin huomattavasti vaatimattomampi kuin tien eteläpäässä Härkälänjokilaakson kohdalla oleva jakso ja avonaista tilaa on ainoastaan tien pohjoispuolella. Maisemassa erottuu Koivulan vihreä asuinrakennus. Avojakson päättyessä Koivulan kohdalla tien eteläpuolella on uutta asutusta. Tämän jälkeen tiemaisemassa alkaa puoliavoin tai osin melko sulkeutunutkin ylänköjakso. Tien varressa on eri aikakausilta peräisin olevaa asutusta. Tontit ovat pääsääntöisesti puustoisia eikä pitkiä näkymiä pääse syntyään. Suhteelliset korkeuserot tien pohjois- ja eteläpuolen välillä ovat suuret. Paikoin tien eteläpuolelle sijoittuvien talojen katot ovat tien tasolla, lähes alapuolella pohjoispuolisten talojen sijoittuessa rinteeseen selvästi tietä ylemmäksi. Tien pääteaiheena näkyy suurehko vanha rakennus: kaunis vaalea puutalo. Vanha tielinjaus on kaartanut rakennuksen takaa. Uusi tielinja kaartuu rakennuksen editse pohjoiseen ja päättyy kiertoliittymään.

21.12.2015

6 Maankäytölliset suositukset maisemasuunnittelun näkökulmasta

6.1 Rakentamiseen parhaiten soveltuvat alueet

Rakentamiseen hyvin soveltuvia alueita sijoittuu Otalammen etelä- ja kaakkoispuolelle, Otalammentien varteen, Vakkamäentien varteen, Otalammentien ja Tuohilammen eteläpuolisen peltoalueen väliin jäävälle selänteelle ja sen koillisreunalle sekä Uutelanlääniin. Rakentamiseen hyvin soveltuvat alueet on pyritty sijoittamaan lähelle nykyistä asutusta tai loma-asutusta. Niitä on sijoitettu pääasiassa olevan asutuksen lomaan tai luontevaksi jatkeeksi asuinalueelle. Jokunen irrallisempikin alue on mutta se on kooltaan vähän laajempi. Rinteiden jyrkkyydet on otettu huomioon. Eloperäisiä maalajeja on pyritty välttämään. Rakentamiseen soveltuvia alueita on sijoitettu jonkin verran savikoiden reuna-alueille.

6.2 Virkistyskäyttöön soveltuvat alueet

Virkistyskäyttöön soveltuvia alueita löytyy Otalammen ympäriltä, erityisesti sen etelä- ja itäpuolelta, Kukkoinharjulta, Otalammentien ja Tuohilammen eteläpuolisen pellon väliin jäävältä selänteeltä sekä Tuohilammen länsipäädystä. Liitekartalla 11 virkistyskäyttöön soveltuvat alueet on esitetty vihreällä vinorasterilla. Kartalla on myös esitetty suuntaa-antavia/ohjeellisia virkistysreittiyhteyksiä, jotka koostuvat osin olevista reiteistä ja osin kehitettävistä yhteyksistä. Molempien vesistöjen ympärille on esitetty virkistysreittiä. Tuohilammen ympäriltä virkistysreitti jo löytyykin. Se koostuu osin pitkospuupolusta. Myös Otalammen ympärille voisi kosteimpiin kohtiin rakentaa pitkospuupolkua. Virkistysalueet on pyritty sijoittamaan lähelle nykyistä asutusta ja palveluita.

21.12.2015

Lähteet:

Ilmatieteenlaitos: <http://ilmatieteenlaitos.fi/ilmastollinen-vertailukausi>

Forsius-Nummela, Johanna: Vihdin maisemahistoriallinen selvitys, 1994

Hurme, Eija: Otalammen asemakaava-alueen rakennusinventointi, 2014.

Kuismanen, Kimmo: Ilmaston vaikutus pientalojen suunnitteluun. Ab CASE consult Ltd. 2005

Maanmittauslaitos. Paikkatietoikkuna. <http://www.paikkatietoikkuna.fi/web/fi/kartta>

Museovirasto: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009, Museoviraston internet -sivusto http://www.rky.fi/read/asp/r_default.aspx

Suomalaisen kirjallisuuden seura (Alanen T., Kepsu. S.): Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805, Tampere 1989.

Suomen ympäristökeskus. *Oiva-paikkatietopalvelu*. www.ymparisto.fi/oiva

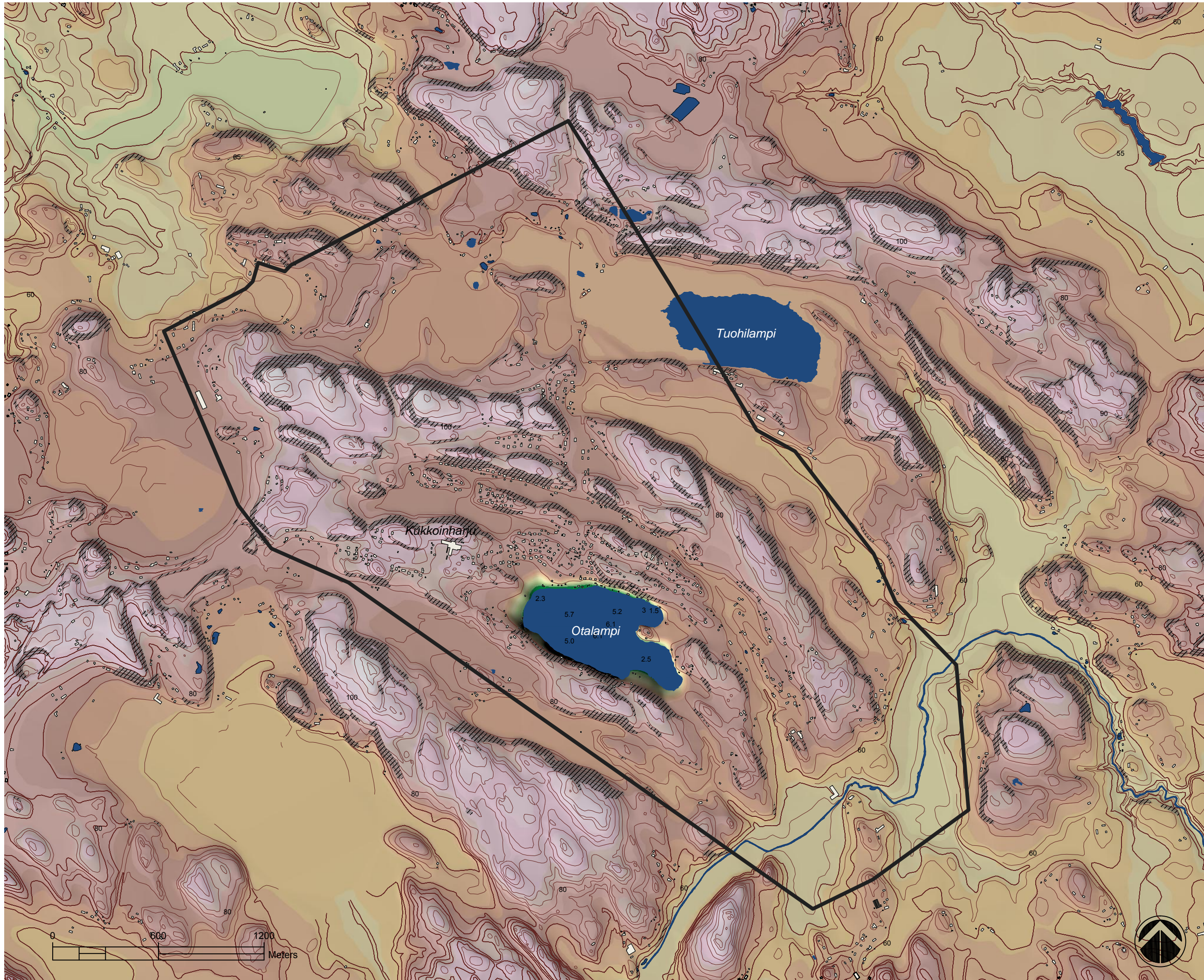
Uudenmaan liitto: Missä maat on mainiommat, Uudenmaan kulttuuriympäristöt, Uudenmaan liiton julkaisuja E114-2012, 2012.

Uudenmaan liitto: Tien päällä – Uudenmaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaat tiet ja reitit, 2014.

Vihdin Otalammen asemakaava ja asemakaavan muutos, 2006.

21.12.2015

LIITEKARTAT

Maisemaselvitys
Otalammen alueelta

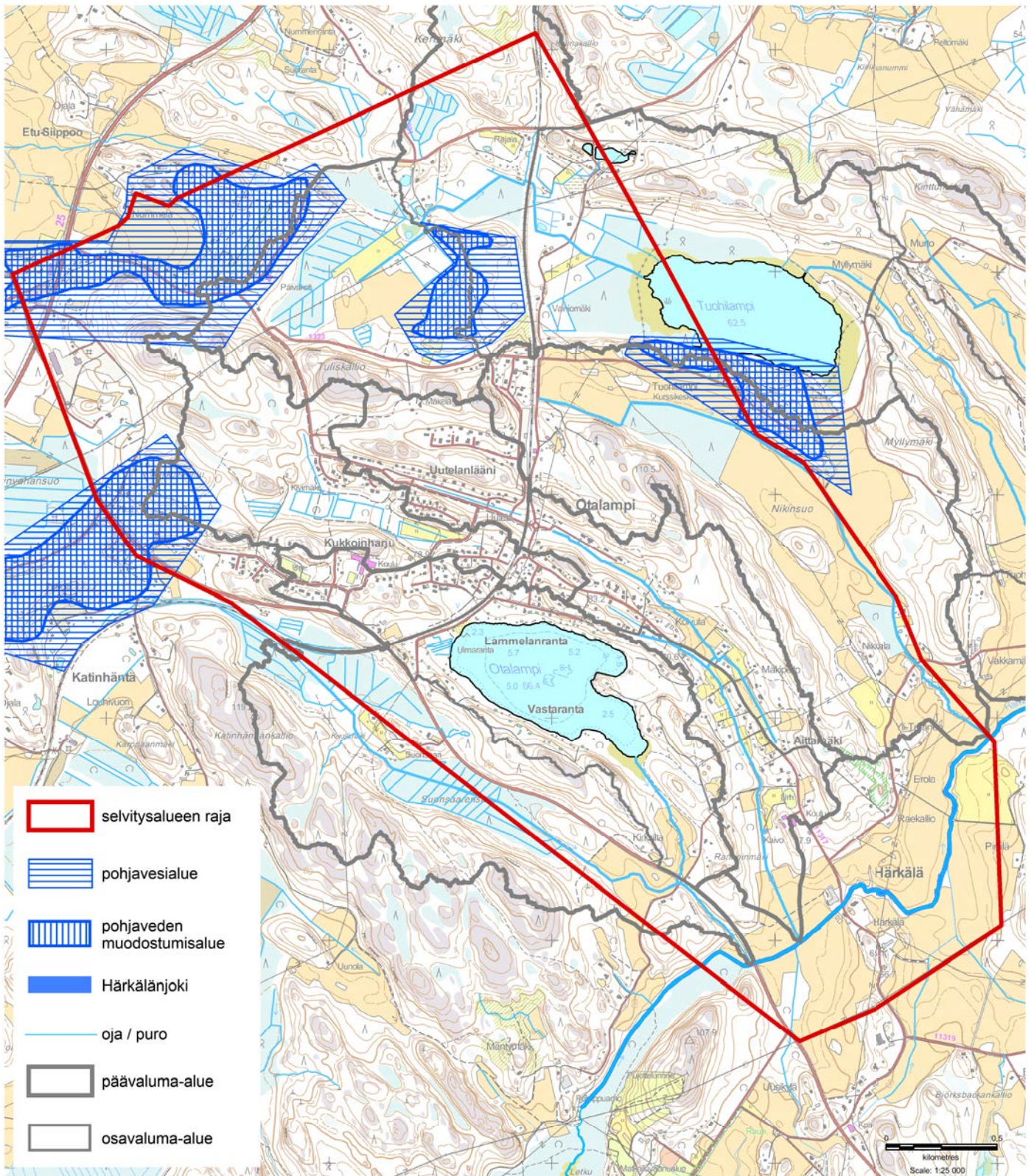
TOPOGRAFIA

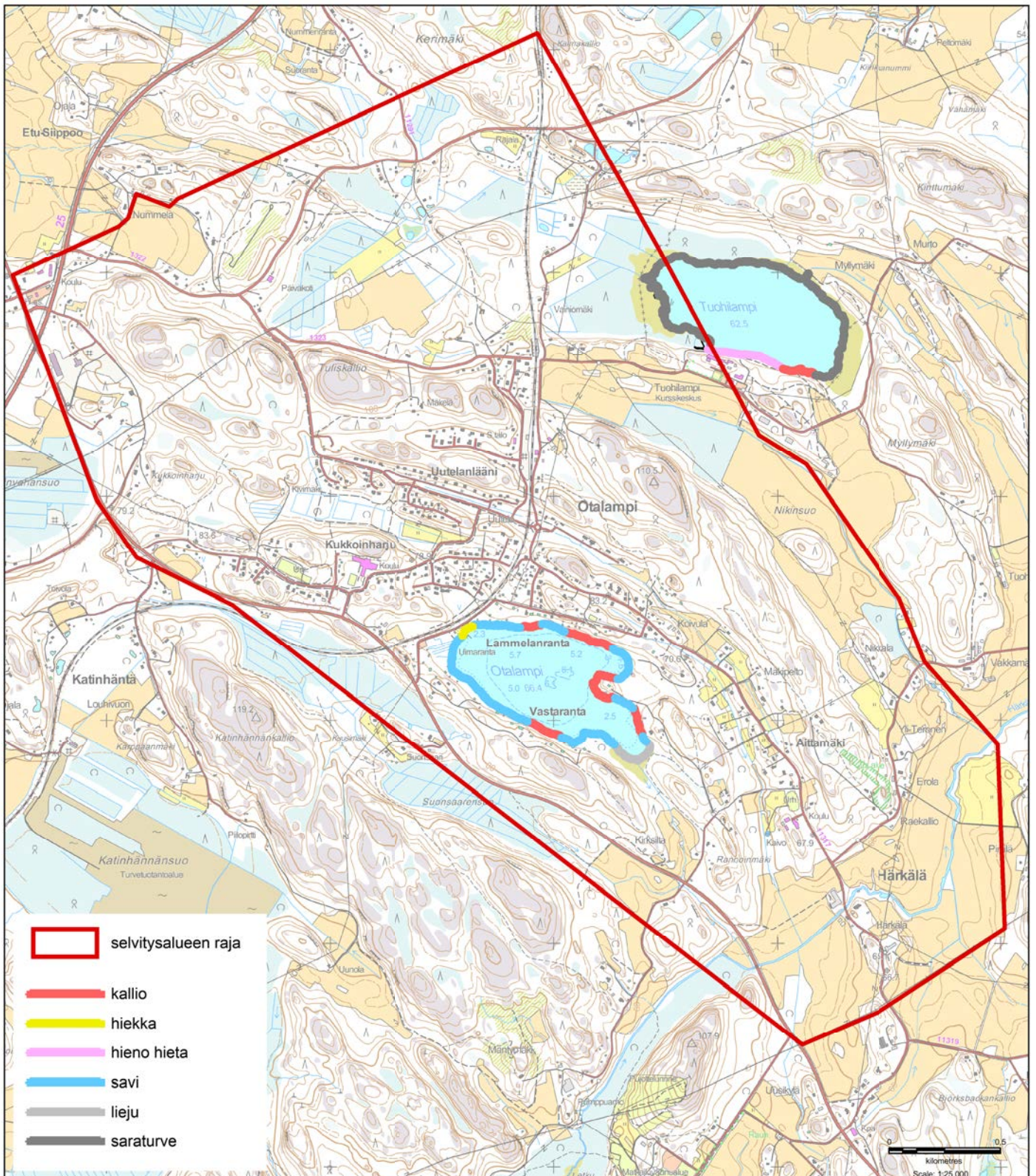
- selvitysalueen raja
- vesistöt
- virtavedet
- rakennukset

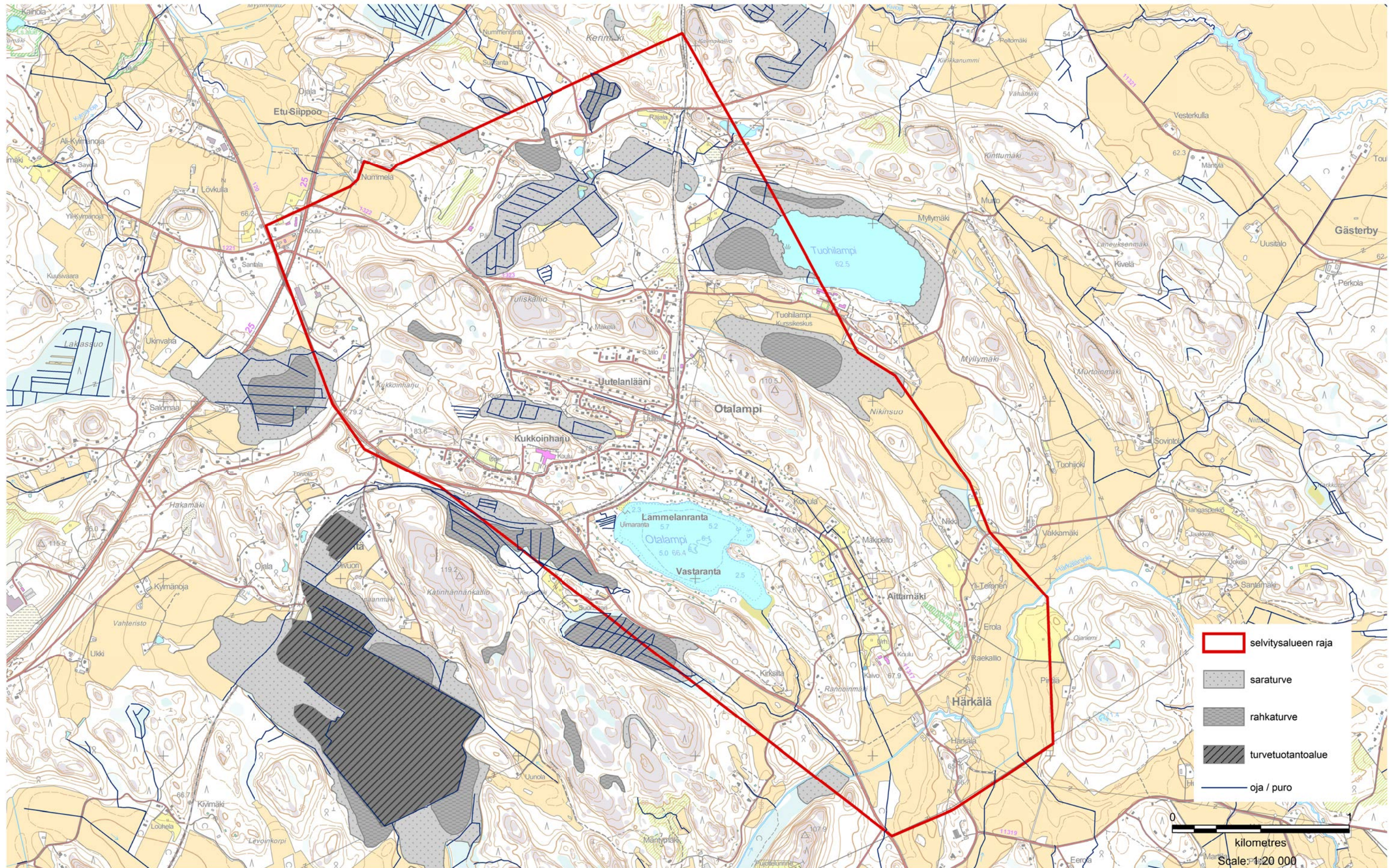
- jyrkänne yli 25%
- korkeudet metriä /mpy

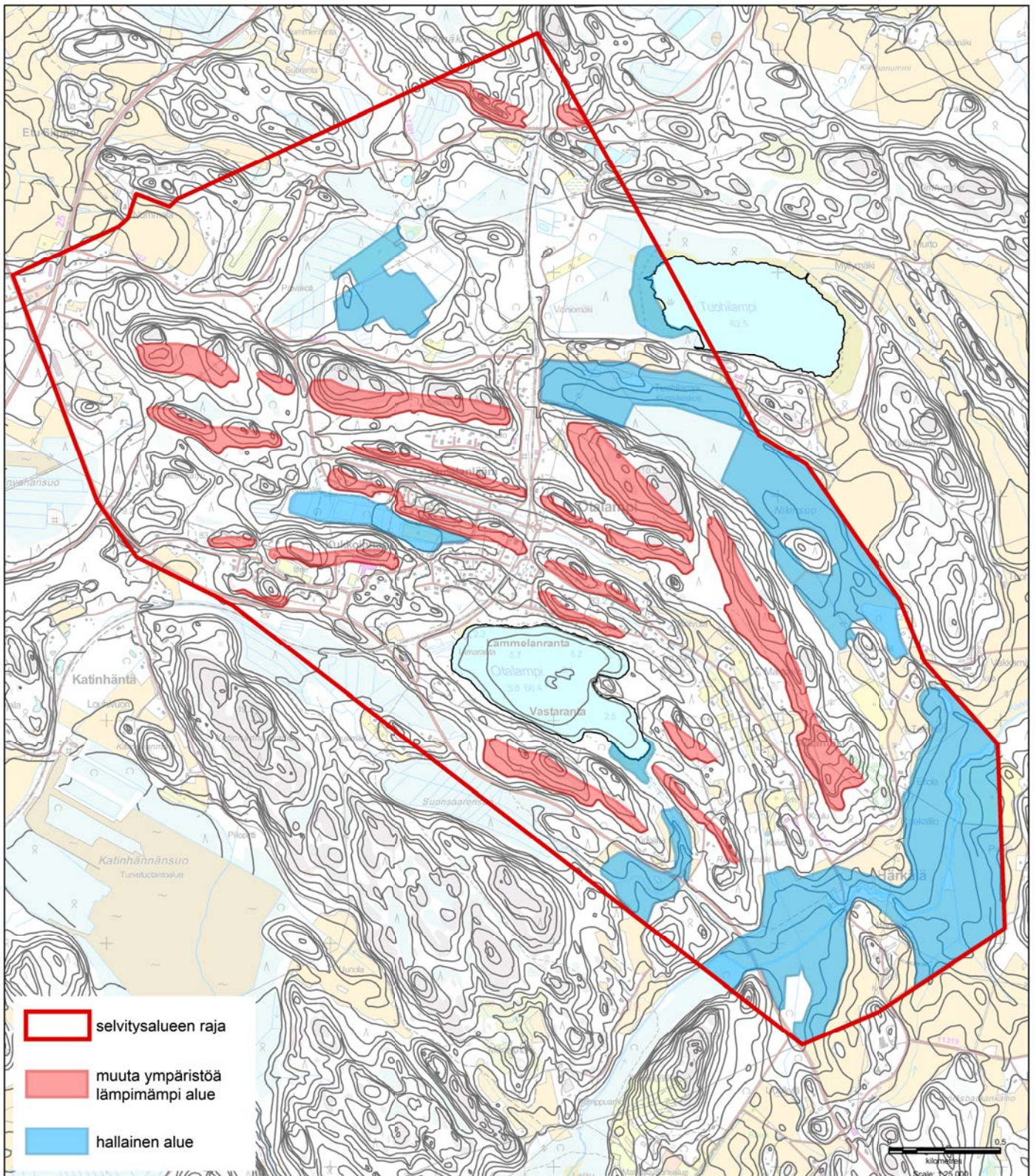
- 33-45
- 46-60
- 61-75
- 76-85
- 86-105
- 106-120

Maisemaselvitys Otalammen alueelta
VESIMAISEMA

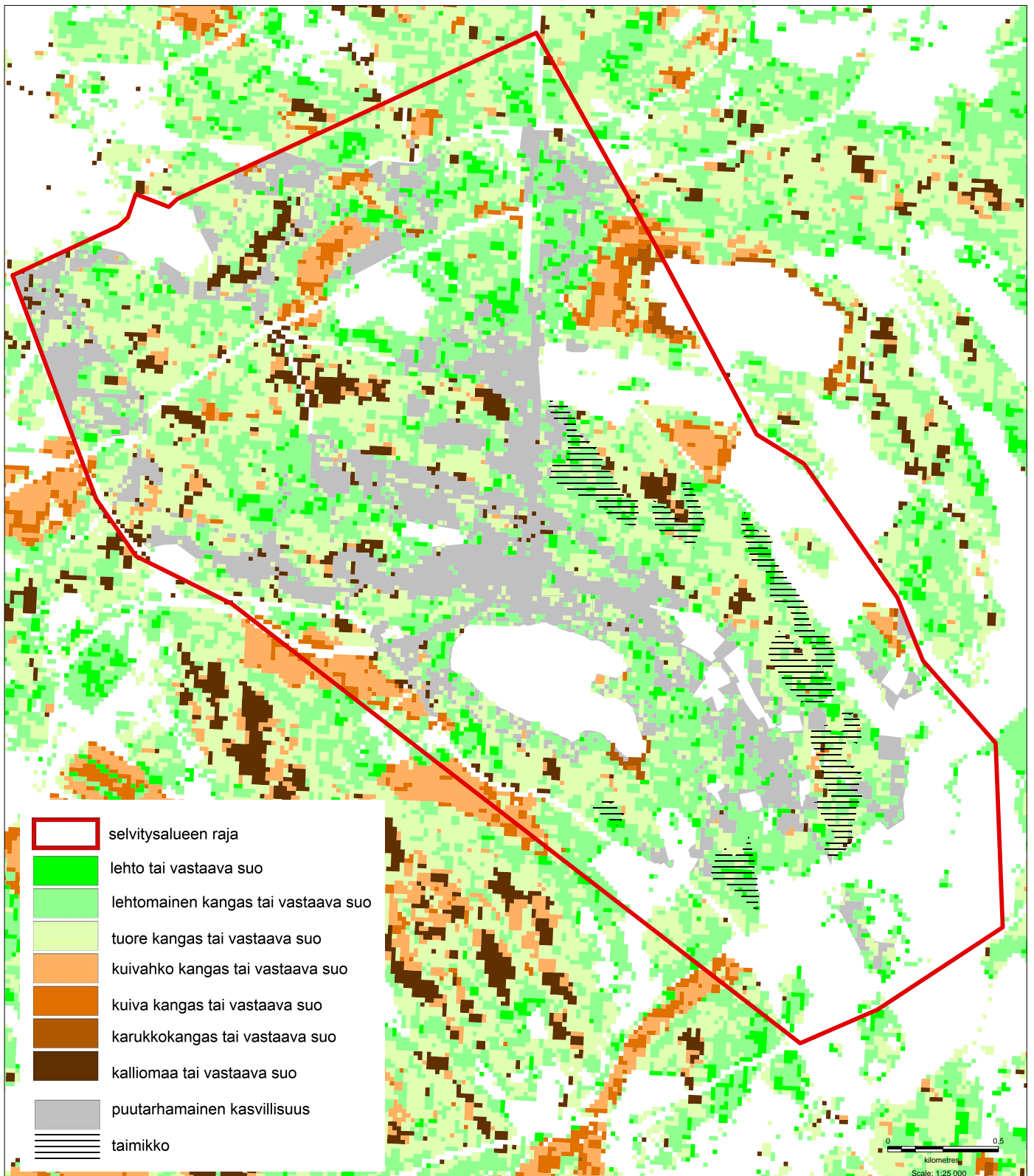

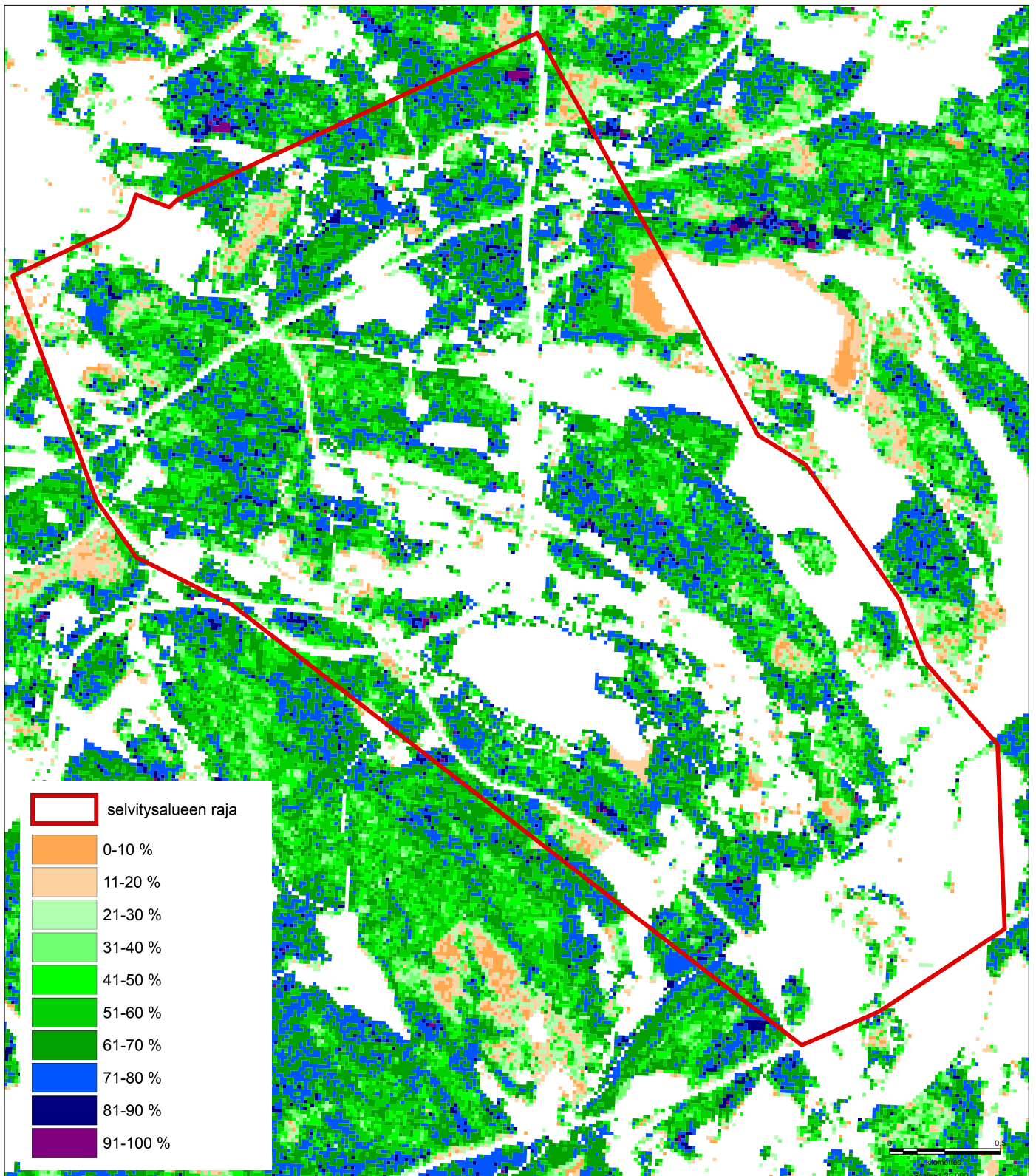

KASVILLISUUSTYYPIT

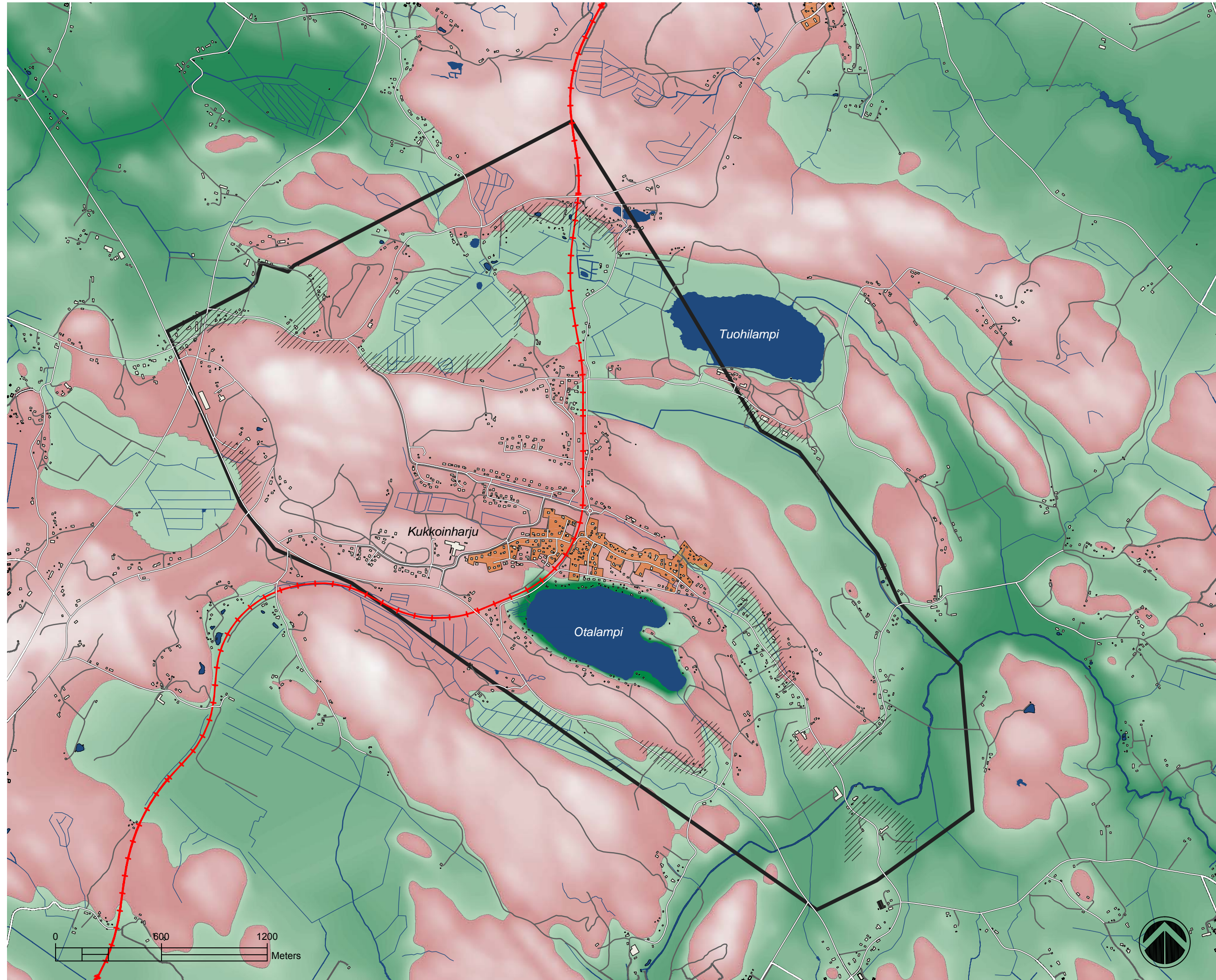

Maisemaselvitys
Otalammen alueelta

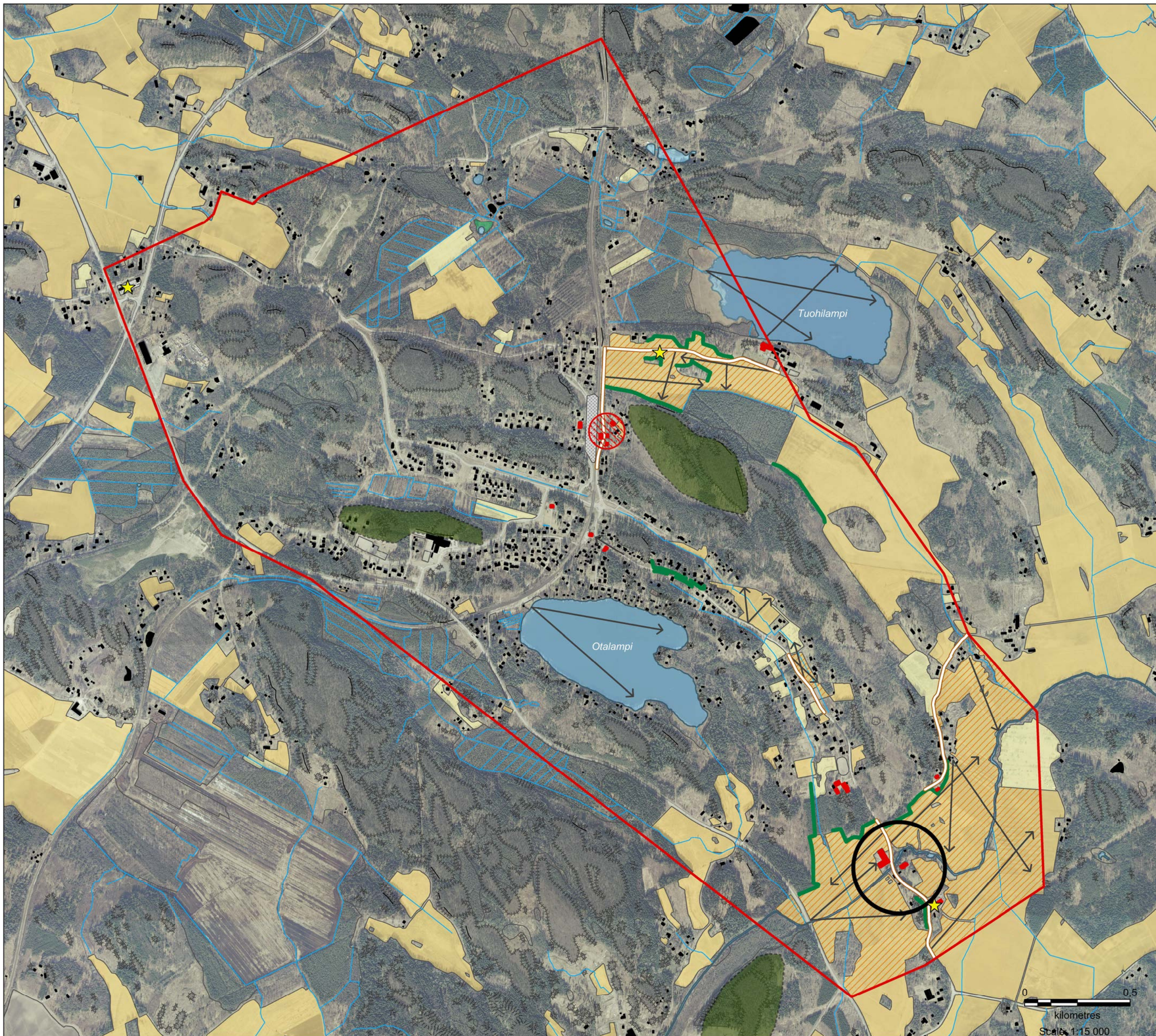
MAISEMARAKENNE

- selvitysalueen raja
- vesistöt
- virtavedet
- rakennukset/taajama
- rautatie
- kävely- /ajotie
- autotie
- selänne
- vaihettumisvyöhyke
- laakso

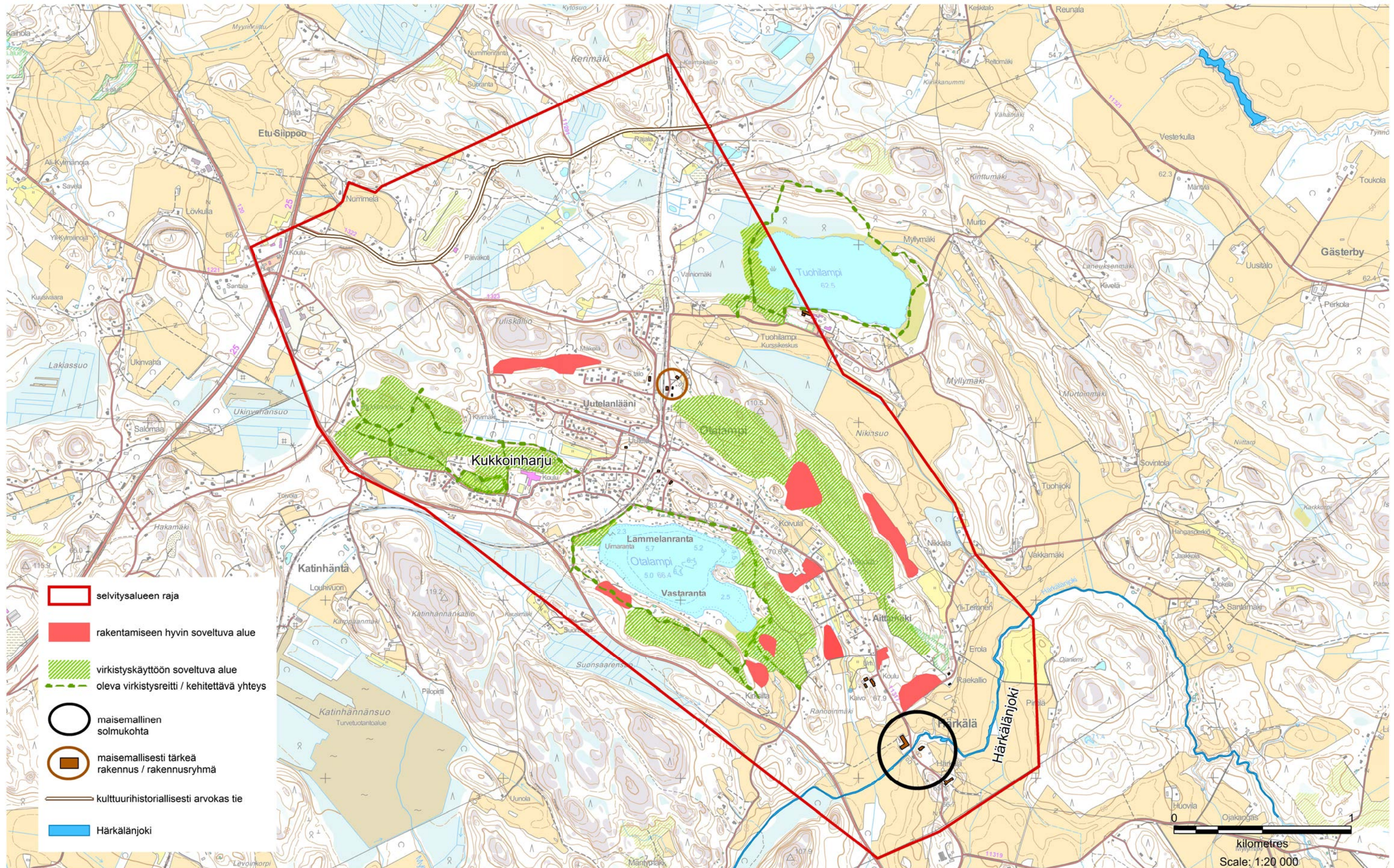

MAISEMAKUVA

- selvitysalueen raja
- solmukohta
- maamerkki
- tärkeä näkymä
- tärkeä metsänreuna / reunavyöhyke
- viehättävä tieosuus
- maisemallisesti tärkeä rakennus / rakennusryhmä
- harmoninen maisematila
- maisemassa erottuva mäki
- huonosti jäsentynyt alue

- selvitysalueen raja
- rakentamiseen hyvin soveltuva alue
- virkistyskäyttöön soveltuva alue
- oleva virkistysreitti / kehitettävä yhteys
- maisemallinen solmukohta
- maisemallisesti tärkeä rakennus / rakennusryhmä
- kulttuurihistoriallisesti arvokas tie
- Härkälänjoki

kilometres
 Scale: 1:20 000